

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

OVERZICHT VAN DE VLAAMSE RECHTSLITERATUUR GEDURENDE HET GERECHTELIJK JAAR 1974-75 (slot)

Administratief recht..

Voor het administratief recht zijn wij vooral aangewezen op nieuwe uitgaven of aanvullingen van vroeger reeds verschenen verhandelingen van het *Administratief Lexicon* dat geleidelijk volledig herdrukt wordt, waarbij de nieuw uitgegeven tractaten steeds volledig op de hoogte gebracht worden van de laatste stand van wetgeving en jurisprudentie.

Dit is het geval geweest voor het tractaat van de heer *Paul Mauroy* over de «*Arrondissementscommissaris*», dit van de heer *P. Dirix* over de "*Nationale maatschappij voor krediet aan de nijverheid*", dit van de heer *Max Renaudière* over de "*Openbare Onderstand*" en dit van de heer *M.A. Flamme* over de "*Onteigening om reden van openbaar nut*".

Naast het gedeelte dat thuishoort in het groot verzamelwerk worden deze verschillende verhandelingen ook afzonderlijk uitgegeven ten behoeve van hen die slechts voor bepaalde onderwerpen belangstelling over hebben.

Ook van het werk van de heer *Herman Van Impe* over het "*Statuut van het rijkspersoneel*" werd een nieuwe uitgave bezorgd, en er verscheen een aanvulling van het werk van *prof. A. Vranckx* over "*Geesteszieken*".

Prof. Robert Senelle, in samenwerking met de heer *Philippe Van den Borre* schreef, eveneens voor het *Administratief Lexicon* een uitvoerig tractaat over "*Ruimtelijke ordening en stedenbouw*" dat wel 220 blz. beslaat en waarin alle vraagstukken die verband houden met dit zeer belangrijk onderwerp onder de loupe genomen worden, terwijl de heer *Jacques De Suray* een beknopte "*Inleiding tot de wetgeving inzake ruimtelijke ordening*" publiceerde, die een uitstekende wegwijzer is op dit gebied dat

meer en meer in het midden komt van de algemene belangstelling.

Ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de provinciale raad van Antwerpen sprak de heer *Gouverneur A. Kinsbergen* een zeer opgemerkte rede uit, waarin hij op praktische wijze de problemen aanpakt die gesteld worden in verband met de verwijdering en behandeling van vaste afvalstoffen. De rede draagt de kenschetsende titel "*Afvalmakers in de wegwerpmaatschappij*".

Aan de hand van een uitgebreide documentatie en van menigvuldige statistische gegevens onderzoekt de gouverneur achtereenvolgens de ophaling en de behandeling van de afvalstoffen bij de huishoudelijke afval, de industriële afval, de radio-actieve en de agrarische afval en stippelt hij het beleid uit waardoor de menigvuldige gewichtige vragen die gesteld worden zouden kunnen opgelost worden.

Naast de vele theoretische werken die over dit onderwerp reeds geschreven werden hebben wij hier een grondige bezinning over de mogelijke praktische verwezenlijkingen.

Het "*Praktisch commentaar bij de reglementering van de overheidsvereenkomsten*" van de hand van *Maurice-André Flamme*, *André de Grandry* en *Philippe Matthei* geniet van een reputatie die niet meer dient onderstreept te worden. Bepaalde omstandigheden, die in de laatste maanden veel ophef hebben gemaakt, hebben dit onderwerp centraal gesteld. Er is thans een derde uitgave van dit grote werk verschenen waarin de stof volledig herwerkt en aangevuld werd. Dit was nodig, want sedert de vorige uitgave, die verscheen in 1965, hebben meerdere besluiten en richtlijnen dit hoofdstuk van

het administratief recht in belangrijke mate vernieuwd. De procedure van openbare aanbesteding en het uitwerken van het algemeen lastenkohier wordt in dit boek volledig bestudeerd, zodat het een onmisbaar vade-mecum is voor al diegenen die betrokken zijn bij overheidsovereenkomsten.

Handels- en economisch recht.

Prof. Robert Kruithof heeft met zijn groot proefschrift over *"De verticale prijsbinding van merkartikelen. Een vergelijkende studie van het recht van de zes lid-staten van de Europese Economische Gemeenschap"* een meesterlijk werk geschreven over een uiterst belangrijk en zeer omstreken probleem uit het economisch recht. Er is verticale prijsbinding wanneer het de fabrikant of de importeur van de goederen is die de prijzen vaststelt tegen dewelke de groot- of detailhandelaar één of meer van deze producten dient te verkopen. Deze prijsbinding kan natuurlijk enkel nagegaan worden bij merkartikelen.

Nu worden in de praktijk alle mogelijke pogingen aangewend om aan deze prijsbinding te ontsnappen en de processen die op dit gebied reeds behandeld werden vóór onze rechtbanken van koophandel zijn ontelbaar. De meest subtiële theorieën werden ontwikkeld om deze prijsbinding te rechtvaardigen of om de toepassing ervan te betwisten en talrijke geschriften werden reeds aan dit probleem gewijd.

Het is de bedoeling geweest van prof. Kruithof het vraagstuk in al zijn facetten te onderzoeken, al de voorgestelde theorieën te wikken en te wegen en in een definitief werk een oplossing te brengen voor dit zo delicate twistpunt.

Dit proefschrift werd opgebouwd op uitmuntende wijze, met een volledigheid aan documentatie die verbluffend is en met een scherpzinnig juridisch beoordelingsvermogen dat niet hoog genoeg kan geschat worden. Het is dan ook volkomen terecht dat prof. Jean Limpens, die de promotor was voor dit proefschrift, in zijn «woord vooraf» gewag maakt van «een meesterstuk».

Voor- en tegenstanders van het stelsel der opgelegde prijzen doen reeds sedert jaren de voor- en nadelen gelden die met die regeling verbonden zijn. Na een brede uiteenzetting van al wat in verband met dit economisch fenomeen kan in aanmerking genomen worden komt de auteur tot de conclusie dat tenslotte de nadelen van de prijsbinding, in algemene regel, belangrijker zijn dan de voordelen en het zou, naar zijn oordeel, aan te bevelen zijn de verticale prijsbinding te verbieden.

De auteur wil echter zijn boek niet uitsluitend op deze mening bouwen doch hij stelt een uitgebreid onderzoek in naar de wijze waarop in de toenmalige zes landen van de Europese Economi-

sche Gemeenschap de prijsbindingsregeling wordt toegepast.

Achtereenvolgens voor het Belgisch, het Nederlands, het Frans, het Luxemburgs, het West-Duits en het Italiaans recht stelt schrijver de bilan op van de wetgeving die op het stuk geldt, van de jurisprudentie die tot stand kwam, doch vooral van de juridische theorieën die werden ontwikkeld om de geldigheid van de prijsbindingsregeling te staven en de sancties die op overtredingen worden toegepast te verklaren.

In het tweede gedeelte van het werk wordt dan door de auteur onderzocht welk het gevolg is van het Europees mededingingsrecht en namelijk van art. 85 van het Verdrag van Rome op de toepassing van de verticale prijsbinding. Hij is van oordeel dat wil men het Europees kartelrecht niet elke praktische betekenis ontnemen men de regel dient te aanvaarden dat conflicten tussen beide wetgevingen ten voordele van het communautair recht moeten worden beslecht. Daarom dringt zich dan ook een harmonisatie op van de nationale kartelwetgevingen onderling en van deze wetgevingen met het E.E.G.-mededingingsrecht.

Een belangrijk hoofdstuk van het proefschrift is gewijd aan het probleem of individuele en collectieve boycot-maatregelen tegen handelaren, die een verticale prijsbindingsregeling niet eerbiedigen, al of niet geoorloofd zijn. Schrijver meent dat er slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden voldoende rechtvaardiging voor deze maatregel zou bestaan.

Zeer uitvoerig ook wordt nog in het boek het probleem behandeld van de prijshandhaving buiten contract, namelijk de omstandigheden in dewelke derde verkrijgers verplicht zijn de vastgestelde wederverkooprijzen van merkartikelen te eerbiedigen. Ook op dit stuk werden geraffineerde juridische theorieën ontwikkeld. Het besluit van prof. Kruithof is dat de theorie van de derde-medeplichtigheid en eventueel het algemeen verbindend verklaren door de overheid van verticale prijsregelingen een verantwoorde juridische grondslag zou bieden voor de prijshandhaving buiten contract.

Deze enkele beschouwingen zijn heel wat minder dan ook maar het geraamte van dit zeer lijvig werk dat 906 blz. beslaat en waarvan de opgegeven bibliografie 26 blz. in beslag neemt.

Wij kunnen in deze korte schets er enkel de nadruk op leggen dat het proefschrift van prof. Kruithof één van de allerbelangrijkste juridische werken is die gedurende de laatste jaren in de Vlaamse rechtsliteratuur verschenen, waarin de klaarheid van de uiteenzetting, de overvloed van de documentatie en de grondige juridische beoordeling een uitzonderlijk verheven peil bereikt hebben.

Het zou moeilijk zijn in de Europese rechtsliteratuur een werk aan te wijzen dat met dit van prof. Kruithof zou kunnen gelijk gesteld worden. Onze

Vlaamse rechtsliteratuur mag gelukkig zijn op dit werk van zulke uitzonderlijke betekenis te kunnen bogen.

De heer *Hugo Schiltz* heeft aan de juristen een grote dienst bewezen door het publiceren van zijn "*Handboek van financiële wetgeving*", een stof die voor vele juristen die in de praktijk staan moeilijk, ingewikkeld en verward schijnt, doch die in het boek van deze auteur wordt voorgesteld met een eenvoud en een klaarheid die enkel kan verwacht worden van iemand die zeer grondig thuis is in de behandelde stof.

De wetgeving en de reglementering die in dit werk besproken worden hebben hoofdzakelijk betrekking op de maatschappelijke regelingen die werden uitgevaardigd met het oog op de bescherming van het spaarwezen en de vrijwaring van het vertrouwen van het publiek in de financiële ondernemingen. Zoals de schrijver het in zijn inleiding terecht aanstipt bestond over dit onderwerp tot dus ver in het Nederlands geen enkel hand- of leerboek en wij moeten het des te meer op prijs stellen dat schrijver zich de moeite heeft getroost door de uitgave van zijn boek duidelijke lijnen te trekken op een gebied dat aan velen als chaotisch voorkomt.

In het deel dat betrekking heeft op de bescherming van de spaarder in privé-financiële verrichtingen wordt achtereenvolgens behandeld de wetgeving op de rentelening, op de hypothecaire geldleningen, op het afbetalingskrediet en op de openbare handel in roerende waarden en daarmee gelijkgestelde beleggingen.

In een tweede deel van het boek wordt uitgeweid over de overheidscontracten op de privé-financiële ondernemingen, namelijk deze voor levensverzekeringen, voor kapitalisatieondernemingen, voor hypothecaire leningen, afbetalingsondernemingen en financieringshuur. De contracten met de privéspaar-kassen vormen het onderwerp van een afzonderlijk hoofdstuk, waarop dan volgen de werking en samenstelling van de Bankcommissie, het statuut van de banken, de gemeenschappelijke beleggingsfondsen, de ondernemingen die openbare spaargelden aantrekken en uiteindelijk de portefeuillemaatschappijen.

Telkens wordt een voortreffelijke synthese gegeven van de verschillende reglementeringen, hun toepassingsveld, de werkwijze van de besproken ondernemingen en de sancties, zowel administratieve als strafrechtelijke, die in uitzicht gesteld werden.

Wij mogen ons ten zeerste verheugen in het feit dat wij thans over een boek beschikken waarin met zoveel helderheid een vrij ingewikkelde wetgeving wordt uiteengezet, waarin de jurist dadelijk ontdekt wat hij zoekt wanneer hij geconfronteerd wordt met een van de hier behandelde financiële problemen en waarin men in talrijke voetnoten onder elk

hoofdstuk verwijzingen vindt die toelaten de stof nog dieper te doorgronden.

Het boek van de heer Schiltz is verzekerd van een stellig succes en zal ongetwijfeld nog meerdere uitgaven beleven.

Aan de Rijksuniversiteit te Gent werd in de maand juli 1972 een colloquium gehouden onder de leiding van *prof. S. Fredericq* over "*Actuele problemen van verzekeringsrecht*". In 1974 werden de mededelingen en besprekingen van dit colloquium uitgegeven door de Universiteit in een uitvoerig boekdeel dat meer dan 650 blz. beslaat.

Wij hebben dit colloquium te danken aan het initiatief van onze Vlaamse Rijksuniversiteit, doch naast het Nederlands waren ook het Engels en het Frans de officiële talen van de handelingen. Dit colloquium werd trouwens georganiseerd in samenwerking met de "*Association internationale du droit de l'assurance*". Zo komt het dat verschillende preadviezen in de Franse en Engelse taal gesteld zijn, waarvan telkens een brede samenvatting in het Nederlands werd gegeven.

Drie onderwerpen werden op het colloquium behandeld, namelijk "*De vergoedingsbronnen voor de slachtoffers van ongevallen*", "*Het vrije beroep en de groepsverzekering, in het bijzonder de pensioenverzekering*" en "*Het medisch beroepsgeheim en de levensverzekering*".

Zeer bevoegde specialisten namen aan het colloquium deel en de uitgebrachte preadviezen schetsen een uitstekend beeld van de bestaande toestand op de drie besproken gebieden, terwijl tijdens de discussie meerdere belangrijke wijzigingen en verbeteringen werden voorgesteld.

Al wie belang stelt in het verzekeringsrecht zal met veel nut van dit boek kennis nemen.

Over de verzekering gaf de heer *Pierre Wildiers*, prof. em. aan het Rijksuniversitair Centrum te Antwerpen, een zakelijk en handig boekje uit over de "*Transportverzekering (goederen)*".

In Vlaanderen bezaten wij op dit gebied zeer weinig en het verheugt ons dat dit werk werd gepubliceerd.

Het is hoofdzakelijk toegespitst op de zeeverzekering en heeft dus voorzeker voor Antwerpen een groot belang. Nadat de auteur in een voorafgaandelijk hoofdstuk enkele algemene begrippen betreffende de verzekering heeft ontwikkeld, levert hij een commentaar op de zeeverzekeringspolis van Antwerpen, die in 1859 in werking werd gesteld, waaraan bepaalde clausules werden toegevoegd en die nog steeds de basis vormt van het zeeverzekeringsrecht in ons land. De heer Wildiers onderstreept dat de toepassing van deze polis van Antwerpen enkel betrekking heeft op de verzekering van goederen en haast niet meer in aanmerking komt voor casco-verzekering.

Alle modaliteiten die zich bij de toepassing van de verzekeringsovereenkomst kunnen voordoen worden behandeld in korte hoofdstukken die uitmunten door eenvoud en klaarheid en die toegelicht worden door talrijke voorbeelden en berekeningen.

Aan het boek werd de tekst toegevoegd van de bijzonderste polissen, clausules en wetten die op de zeeverzekering betrekking hebben.

Een bijzonder nuttig werkje voor studenten en voor belanghebbenden die dadelijk willen ingelicht zijn over voorkomende gevallen.

In verband met het verzekeringswezen moeten wij nog even aanstippen de belangrijke aanvulling die verscheen van *Kluwer's Verzekeringshandboek*, dat uitgegeven wordt onder de leiding van *dr. H. Meyhi*.

Het economisch recht stond, gedurende het vorig gerechtelijk jaar, vooral in het teken van de *onderneming*, waarover enkele verhandelingen werden gepubliceerd.

Prof. G. Schrans heeft reeds in de laatste twee jaren twee bundels uitgegeven met referaten over actuele vraagstukken van economisch recht, bundels die hij getiteld heeft "*Economisch en financieel recht vandaag, I en II*".

Thans werd er andermaal door *prof. G. Schrans* in samenwerking met de heer *J. Grootaert* een derde bundel uitgegeven in dezelfde reeks, die de titel draagt: "*De onderneming morgen. Economisch en financieel recht vandaag III*". Het boek bevat de referaten die uitgebracht werden tijdens een colloquium dat plaats had in de maand februari 1974 aan de Rijksuniversiteit te Gent. In hun "woord vooraf" leggen de uitgevers van het boek er de nadruk op dat het voor iedereen duidelijk is dat de verhoudingen binnen de traditionele structuren van de particuliere ondernemingen hervormd moeten worden.

Aan deze hervorming worden dan verschillende studiën gewijd o.a. door *prof. Dr. Schoentjens-Merchiers* over de "*E.E.G.-richtlijn inzake de structuur van de naamloze vennootschap*", door *dr. H. Ooghe* "*Beschouwingen naar aanleiding van het advies van de Centrale raad voor het bedrijfsleven*" en door *dr. J. Steyaert* over "*Informatie aan ondernemingsraden*".

Van zeer groot belang voor onze juristen is de inrichting van het ondernemingsrecht zoals het in de laatste tijd in Nederland is tot stand gekomen. *Mr. W.L. Schenk* geeft een samenvattend overzicht van het nieuw ondernemingsrecht in Nederland en wij zouden vooral de aandacht willen vestigen op de uiterst belangrijke studie van *mr. E. Gülcher* over het "*Nederlands enquêterecht*", een instelling die wij in ons land niet kennen en waardoor het mogelijk gemaakt wordt dat door aandeelhouders, certificaaathouders of werknemersorganisaties een

verzoek kan gericht worden tot de Ondernemingskamer bij het Gerechtshof te Amsterdam, ten einde gerechtelijk te doen nagaan of het beleid in de onderneming en de gang van zaken aan alle vereisten beantwoorden. Deze mogelijkheid werd in werking gesteld door de Nederlandse Wet van 10 september 1970 en er zou ernstig dienen aan gedacht of een dergelijke regeling in ons land geen navolging zou verdienen.

Tenslotte publiceert *prof. Dubois* nog een studie over "*Het sociaal-rechtelijk statuut van het kaderpersoneel in de onderneming*".

Enkele van de essentiële punten van het recht der onderneming zijn in dit verzamelwerk met grote grondigheid behandeld.

Ook op de onderneming heeft het proefschrift betrekking van de heer *Ludgart Yskout*, "*De structuur van het familiebedrijf in België*". In tegenwoordigheid van de geweldige ontwikkeling van het grootbedrijf wil de auteur nagaan of aan het familiebedrijf nog belang dient gehecht ofwel of het in het niet dreigt te verzinken. Het blijkt nochtans dat in België ongeveer 35.000 familiebedrijven actief zijn, wat er wel schijnt op te wijzen dat zij nog een nuttige rol vervullen. Schrijver onderzoekt dan de structuur van het familiebedrijf, het beheer ervan, de financiering, de tewerkstelling en de expansie en hij komt tot de conclusie dat, niettegenstaande al de nadelen en de risico's, het familiebedrijf wenselijk en zelfs noodzakelijk blijft en dat het in de toekomst meer en meer zal aansturen op specialisatie op ieder gebied. Het zal zich voorzeker dienen aan te passen aan de hedendaagse toestanden, doch wanneer zijn leiding objectief streeft naar een optimale structuur moet aan zijn toekomst niet gewaanhoopt worden.

Het boek van *prof. A. Coppé* "*De multinationale onderneming*" is meer zuiver economisch opgevat en behandelt op realistische wijze de structuur en de werking van de multinationale ondernemingen. De jurist zal nochtans met veel belangstelling van dit werk kennis nemen en er bijzonder veel wetenswaardigheden in vinden die onontbeerlijk zijn om de hedendaagse toestanden op de wereldmarkt te begrijpen.

Het Middenstandsinstituut te Antwerpen gaf ook nog een werk uit van de heer *Paul Coetsier* "*De onderneming en de consumptiemaatschappij*".

Sociaal recht.

In een vorig overzicht hebben wij reeds de aandacht gevestigd op het groot werk "*Arbeidsrecht*" dat uitgegeven werd onder de wetenschappelijke leiding van *prof. dr. R. Blanpain*. Het is een reeks

zeer uitgebreide boekdelen waarin door een aantal bijzonder bevoegde medewerkers de verschillende onder-afdelingen van het arbeidsrecht worden behandeld. Tot voor kort waren er twee delen van dit werk verschenen en gedurende het vorig gerechtelijk jaar zijn ook nog de delen 3 en 4 van de pers gekomen. Hetgeen nog ontbrak in de eerste twee delen werd aangevuld en het werk is in zijn geheel meer en meer een volledige encyclopedie geworden van al wat maar enigszins raakt aan het arbeidsrecht. De bijdragen die de twee nieuw verschenen delen bevatten zijn zo talrijk dat wij ze hier zelfs niet kunnen vernoemen. Dit belet niet dat het werk in zijn geheel een niet hoog genoeg te waarderen wetenschappelijke toelichting vormt van alle mogelijke problemen van het arbeidsrecht, van de hand van auteurs die, hetzij door hun wetenschappelijke activiteit, hetzij door hun praktische ervaring meer dan wie ook exhaustief ingelicht zijn over het behandelde onderwerp. Door de uitgave van deze encyclopedie hebben prof. Blanpain en zijn medewerkers een onschatbare dienst bewezen aan allen die belang stellen in de toepassing van het arbeidsrecht in ons land. De verschillende delen zijn verschenen in een luxueuze pinband en de losbladige uitgave laat toe de tekst steeds aan te vullen.

Vermelden wij ook nog het zeer beknopt werkje geschreven door prof. R. Blanpain over *"Het ontwerp van wet betreffende de arbeidsovereenkomst. Analyse en voorstel tot wijziging"* uitgegeven door de Landelijke Bediendencentrale. Het is een summier bespreking van het wetsontwerp dat door de Minister van tewerkstelling en arbeid bij het parlement werd ingediend en waarin wijzigingen werden uitgestippeld in verband met de vastheid van betrekking, het gewaarborgd loon en de vrijheid van arbeid. De auteur brengt kritiek uit op het ontwerp en noemt het maatschappelijk verouderd.

Eveneens van de hand van prof. R. Blanpain is de brochure *"De arbeidsovereenkomst voor tijdelijke arbeid en de uitzendarbeid in België"*, onderwerp dat ook op het punt staat wettelijk geregeld te worden en waarover de auteur zeer judicieuse beschouwingen ten beste geeft.

Prof dr. W. Leën is ere-administrateur van de R.M.Z. en hij beschikt over een uitgebreide ervaring die loopt over vele jaren op het gebied van de toepassing der wet van de sociale zekerheid waarvan hij de doelmatigheid op het hoogste vlak heeft kunnen nagaan. Hij heeft onlangs een werk gepubliceerd *«Sociale zekerheid. Voor een herziening van de Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de Besluitwet van 18 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders»*, dat uit-

gegeven werd door het Instituut der sociale zekerheid der K.U.L.

De auteur vraagt zich af of er na 5 jaar reeds aanleiding bestaat de wet die thans in werking is te wijzigen. Zijn antwoord luidt bevestigend en dit om meerdere redenen die uitvoerig in het werk worden uitgestippeld.

Immers, vele beschikkingen van de bestaande wetgeving zijn gebrekkig en geven aanleiding tot allerlei moeilijkheden, andere bleven feitelijk zonder uitwerking.

Al deze onvolmaaktheden worden uitvoerig door prof. dr. Leën in het licht gesteld aan de hand van menigvuldige voorbeelden en vele van zijn kritische opzoekingen zijn pertinent.

Het werk is niet enkel kritisch opgevat doch het bevat een hele reeks positieve voorstellen tot verbetering, waarvan de auteur meer unificatie, meer cohesie, meer rechtszekerheid, meer doelmatigheid en meer vereenvoudiging verwacht.

Het ware wenselijk dat de wetgever in de voorstellen uitgaande van een persoonlijkheid met zulke uitgebreide ervaring als prof. dr. Leën inspiratie zou vinden om het thans bestaande stelsel in aanzienlijke mate te verbeteren.

Over hetzelfde onderwerp *"Naar een hervorming van de sociale zekerheid"* werd een interessant nummer uitgegeven van de C.E.P.E.S.S. documenten, waarin eveneens meerdere voorstellen tot hervorming en vereenvoudiging van het bestaande stelsel worden ontwikkeld.

De heer J. Steyaert, thans raadsheer in sociale zaken, publiceerde reeds in 1964 een verhandeling over *"Ondernemingsraad. Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen"*. Deze verhandeling verscheen in de oude vorm waarin de boeken van de *Algemene Praktische Rechtsverzameling* losbladig werden uitgegeven. Thans, tengevolge van het herdrukken van de volledige serie, is er van dit werk een nieuwe editie verschenen waarin de talrijke nieuwe wetten en besluiten die sedert de eerste uitgave het licht hebben gezien werden verwerkt en wel zodanig dat deze uitgave kan beschouwd worden als een volledig nieuw boek. Zowel voor de ondernemingsraad als voor het comité voor veiligheid worden de oprichting, de verkiezingen en de opdracht toegelicht inzake economische, financiële en sociale aangelegenheden, alsmede in verband met het beheer der maatschappelijke werken. De bescherming van de kandidaten en verkozenen vormt een afzonderlijk hoofdstuk. Heel de tekst van het boek steunt op grondige studie van de voorbereidende werken en van de rechtspraak en zal nog meer dan de vroegere uitgave een onmisbare wegwijzer zijn voor de sociale maatregelen gewild door de wetgever.

"Het stelsel van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering» werd geccommentarieerd door de heer Willy Hiernaux in twee brochuren die respectievelijk betrekking hebben op het stelsel dat geldt voor de loontrekkenden en op datgene van de zelfstandigen. Deze beide brochuren uitgegeven door "Interbanken-dienst" lichten de belangstellenden volledig in aangaande de toepassingsfeer van de wet, de opening en het behoud van het recht op prestaties en de geneeskundige verstrekkingen en uitkeringen. Voor de zelfstandigen werd het K.B. van 27 juli 1967 nagegaan dat al de takken van de maatschappelijke zekerheid hergroepeert en dat, zoals voor de werknemers het principe voorziet van een globale bijdrage welke al de verschillende takken omvat. Deze beide brochuren geven in een kort bestek een zeer duidelijke synthese van het stelsel dat op de beide groepen van loontrekkenden en zelfstandigen van toepassing is.

Over "Het sociaal statuut der zelfstandigen" werd een afzonderlijk werkje uitgegeven door het "Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen", dat ook op duidelijke wijze de bestaande reglementering synthetiseert.

De plechtige openingszittingen van de Arbeidshoven te Brussel en Gent gaven aanleiding tot twee belangrijke mercurialen.

Te Brussel sprak de heer *Procureur-Generaal V. Van Honsté* over "De arbeidsongeschiktheid in het Belgisch recht", rede waarin hij de klemtoon legt op de verscheidenheid van het begrip arbeidsongeschiktheid, zoals dit in verschillende sociale wetten voorkomt. Hij onderstreept de nadelen van dit gebrek aan eenvormigheid, onderzoekt welke de toestand is in het vergelijkend recht en stippelt uit op welke wijze er mogelijkheid zou bestaan tot harmonisering van de Belgische wetgeving.

Te Gent sprak de heer *Procureur-Generaal J. Matthijs* over "De jaarlijkse vacatie van de werknemers. Problemen en bedenkingen". Hij gaf een overzicht van de evolutie der wetgeving op deze jaarlijkse vacatie, die uitgegroeid is tot één van de belangrijkste instituten van het sociaal zekerheidsrecht, tot aan de coördinatie van deze wetten en koninklijke besluiten door het Besluit van 28 juni 1971. Deze coördinatie heeft echter geen einde gesteld aan verschillende betwistingen die de redenaar een voor een besprak en waarbij een reeks voorstellen tot oplossing van deze betwistingen werden ontwikkeld.

Andere hoofdstukken van het sociaal recht werden nog in afzonderlijke uitgaven behandeld, die wij hier enkel kunnen vermelden zoals "Het recht op een bestaansminimum" van de hand van Hugo Prims, dat verscheen in de C.E.P.E.S.S. bladen en

de uiteenzetting van de heer *Staf Van Hecke* over de recente wetgeving op "De Kredieturen".

Ook in de C.E.P.E.S.S. documenten verscheen een commentaar op "De nieuwe wet op de ziekenhuizen" terwijl door de *Jules Ranson-Stichting* een lijvig boek werd uitgegeven over "Geestelijke gezondheidszorg in België. Kritiek en perspectieven», waarin pertinente kritische beschouwingen worden ontwikkeld en voorstellen voor een nieuwe regeling worden uitgewerkt. Van de hand van *dr. G. Dooghe* verscheen een verhandeling "Bewoners van Bejaardentehuizen", waarin zowel sociologisch als sociaal-rechtelijk het belang en de rol van het bejaardentehuis in onze samenleving wordt besproken. Al is dit werk meer sociologisch dan juridisch, het is een belangrijk document voor een sociaal probleem dat zich van jaar tot jaar acuter in onze maatschappij doet gevoelen.

De oplossing van meerdere sociale vraagstukken in ons maatschappelijk leven vergen een grondige kennis van de sociologische ondergrond waarop deze problemen zich aftekenen.

Aan deze sociologische ondergrond wordt bijzonder aandacht besteed door het nog al te weinig bekend Belgisch-Nederlands tijdschrift "Bevolking en gezin" dat door het Uitgeverscentrum te Kapellen wordt gepubliceerd en waarin zeer belangrijke opstellen verschijnen aangaande bevolkings- en gezinswetenschappelijke onderzoeken. Paralleel met de uitgave van dit tijdschrift werden verschillende boeken gepubliceerd door hetzelfde Uitgeverscentrum waarvan bepaalde bevolkingsproblemen het voorwerp uitmaken. Enkel volledigheidshalve stippen wij hier aan het werk van *dr. R.L. Cliquet en drs. R. Veys* "Naar een wereldbevolkingspolitiek?" waarin uitvoerig verslag wordt uitgebracht over de wereldbevolkingsconferentie die in de maand augustus '74 plaats had te Boekarest; het boek van *G. Dooghe en L. Vanderleyden* "Bevolking en publieke opinie" en uiteindelijk het boek "Groei of evenwicht? De demografische ontwikkeling in België", met bijdragen van *G. Dooghe, L. De Langhe, Ph. Van Praag, R. Van Malderghem en R. Lesthaeghe*.

Deze verschillende boeken verschenen in een zelfde reeks «Studies en documenten» verzorgd door het Centrum voor bevolkings- en gezinsstudien bij het Ministerie van volksgezondheid en van het gezin te Brussel en verdienen ruime belangstelling.

Intellectueel recht.

Over één van de zeer delicate punten van het auteursrecht heeft de heer *Frank Gotzen* een belangrijk proefschrift geschreven: "Het bestemmingsrecht van auteur» waarmee hij schitterend de graad heeft behaald van geaggregeerde van het

hoger onderwijs. Het boek brengt het bewijs niet enkel van een grondige en scherpzinnige kennis van het auteursrecht doch eveneens van het burgerlijk recht en van het jong Europees kartelrecht. De vraag die in het proefschrift onderzocht wordt is deze te weten of de wetgeving op de intellectuele eigendom, die in ons land geldt, toelaat het bestemmingsrecht van de auteur op zijn werk volledig te eerbiedigen en of er zich geen tegenstrijdigheid voordoet tussen de toepassing van dit bestemmingsrecht en de voorschriften van het Europees kartelrecht.

De Belgische wetgeving laat een auteur toe aan derden, die in het bezit komen van een exemplaar van zijn werk, gebruiksbeperkingen op te leggen, zowel positieve als negatieve. Het standpunt dat schrijver ontwikkelt in het proefschrift berust hoofdzakelijk op het arrest van het Hof van Cassatie van 19 januari 1956 waardoor dit bestemmingsrecht erkend wordt. Van dit arrest geeft de auteur ons een diepgaande ontleding. Ook in andere landen wordt het bestemmingsrecht erkend zoals in Frankrijk, waar men ook een «droit de destination» aanvaardt.

In andere landen heeft men hoofdzakelijk wegens de moeilijkheden van controlemaatregelen het bestemmingsrecht doen vervallen en wij vinden in het boek een volledig overzicht van de wetgeving in verschillende landen, waar het bestemmingsrecht niet erkend wordt.

Wanneer de heer Gotzen op zoek gaat naar de grondslagen van het bestemmingsrecht meent hij deze hoofdzakelijk te kunnen vinden in de leer van het misbruik van recht. Zijn uiteenzetting desaan gaande toont een zeer diep inzicht in de juridische problemen die op het onderwerp betrekking hebben.

De vraag die vooral in het tweede deel van het boek bestudeerd wordt is deze of de Europese kartelbepalingen zich niet tegen de exploitatie van het bestemmingsrecht verzetten. De stelling van de auteur is, dat zulks niet het geval is. De kartelbepalingen gelden uitsluitend in de economische orde en blijven eigen aan de soevereine cultuurpolitiek van elk der lid-staten. Verre van tegenstrijdig te zijn met het recht der Europese gemeenschap, acht de heer Gotzen integendeel dat de gebruiksbeperkingen opgelegd door het bestemmingsrecht veeleer passen in de werkelijke zin van het Europees recht.

Dat deze stelling voorzeker niet algemeen zal aanvaard worden blijkt reeds uit het "woord vooraf" van *prof. G. Van Hecke*, die verklaart zich met de mening van de auteur niet volledig te kunnen verenigen, doch die oprecht hulde brengt aan de grote wetenschappelijke waarde van het proefschrift en aan de reusachtige arbeid die aan het werk besteed werd.

Het boek wordt verrijkt met een zeer uitgebreid

bibliografisch register en bevat een reeks bijlagen die de thesissen van de auteur toelichten.

Dit proefschrift waarin de eigen mening van de schrijver op zulke schitterende wijze verdedigd wordt, met zulk ontzaglijk wetenschappelijk materiaal, is een boek dat op het gebied van het auteursrecht niet alleen blijvende betekenis zal hebben, doch dat de evolutie van de jurisprudentie in aanzienlijke mate zou kunnen beïnvloeden.

Notariaat.

Voor het notariaat hebben wij slechts op één enkele uitgave de aandacht te vestigen, doch het is een kapitaal stuk, namelijk "*Het Witboek van het notariaat*" uitgegeven door de *Koninklijke Federatie van Belgische notarissen*.

In een voorbericht wordt summier gewezen op het nut en de noodzakelijkheid van het notariaat, doch wordt tevens de nadruk gelegd op de grote en onnuttige moeilijkheden die thans de taak van de notaris verzwaren.

Het is de bedoeling van het Witboek een reeks wijzigingen aan de notariële praktijk voor te stellen die, zonder enig bezwaar, zouden kunnen ingevoerd worden en die de tussenkomst van de notaris niet enkel in belangrijke mate zouden verlichten, doch die zijn activiteit zouden rationaliseren.

De voorgestelde wijzigingen hebben vooral betrekking op de samenwerking tussen de notaris en het fiscaal beheer. Er wordt voorgesteld de administratie van het kadaster samen te voegen met dit van de registratie, lastige en overbodige formaliteiten in verband met het beslag op gelden uit te sluiten, wijzigingen te brengen in het belang niet enkel van de partikulier doch van de fiscale administratie zelf, aan de registratie- en successierechten, het zegelrecht op de notariële akten gewoon af te schaffen, het beheer van de hypotheekbewaring efficiënter te maken, de aflevering van stukken te bespoedigen, de kosten te verminderen en nog allerlei maatregelen te treffen op het gebied van de nalatenschappen, de mede-eigendom, de handelshuur-overeenkomsten, de stedenbouw en de ruimtelijke ordening.

In dit zeer beknopt boek worden een aanzienlijke reeks nuttige en zelfs noodzakelijke hervormingen voorgesteld, die de neerslag zijn van een jarenlange ervaring in het notariaat. Er is geen van deze voorstellen die wij niet volkomen redelijk en verantwoord vinden en het ware te hopen dat de wetgever zo spoedig mogelijk deze voorstellen van de mannen van het vak in de wetgeving zou inlassen.

Fiscaal recht.

Voor het fiscaal recht is het steeds de naam van *prof. Baron Jean Van Houtte* die wij terugvinden in de publicaties van het vorig jaar.

Eerst en vooral werd hij gevierd in het midden der faculteit der rechtsgeleerdheid van de Universiteit te Gent, waar hij gedurende meer dan 40 jaar het fiscaal recht heeft gedoceerd. Te dezer gelegenheid werd hem door verschillende professoren hulde gebracht en werden er redevoeringen uitgesproken om zijn verdiensten in het licht te stellen.

Tevens werd aan prof. J. Van Houtte een *Liber Amicorum* aangeboden in twee lijvige boekdelen, die gezamenlijk meer dan 1256 blz. beslaan en waarin door niet minder dan 70 professoren en geleerden bijdragen werden ingezonden op velerlei gebieden van het recht. Wanneer vele van deze bijdragen betrekking hebben op bijzondere problemen van het Europees recht, van het notariaat, van het vennootschapsrecht en van de economie zijn meer dan de helft ervan gewijd aan bijzondere problemen van het fiscaal recht. Zij vormen aldus een hoogstaande wetenschappelijke aanwinst voor de studie van deze rechtstak. Al wie naam heeft in de wetenschap van het fiscaal recht heeft er aan gehouden een studie te schrijven ter ere van de gevierde en er zijn meer dan 30 bijdragen in het *Liber Amicorum* die het fiscaal recht tot voorwerp hebben.

Daar prof. Baron Van Houtte als fiscalist een internationale vermaardheid heeft verworven zijn meerdere van deze bijdragen in de Franse taal gesteld en slechts uitzonderlijk een paar in het Engels, doch ongeveer de helft van de verzamelde studiën zijn opgesteld in het Nederlands en wij kunnen dus dit boek beschouwen als een belangrijke bijdrage tot onze Vlaamse rechtswetenschap.

De auteurs zijn gekende en gewaardeerde bevoegdheden op het gebied dat zij behandeld hebben en de onderwerpen waaraan zij speciaal hun bijdrage hebben gewijd zijn verscheiden en behandelen een waaier van problemen die in het fiscaal recht van actueel belang zijn.

Vele specialisten zullen bij de studie van bepaalde vraagstukken hun toevlucht moeten nemen tot de in dit *Liber Amicorum* gepubliceerde opstellen en zij zullen er steeds subtiele ontledingen in vinden van delicate vraagstukken en oneindig veel wetenswaardigheden, die in de gewone boeken over het fiscaal recht niet te vinden zijn.

Wij moeten ons ten zeerste verheugen in het feit dat de zo verdiende viering van een geleerde als prof. Baron Van Houtte er de aanleiding toe geweest is dat wij op het gebied van het fiscaal recht een nieuwe mijn van wetenschap rijker zijn geworden.

Baron J. Van Houtte zelf heeft een zeer fel omstreden onderwerp van het fiscaal recht bestudeerd in de rede die hij heeft uitgesproken bij de opening van het academiejaar van de economische en fiscale hogeschool St. Aloysius te Brussel "*Fraudebestrijding en belastingrecht*". Deze rede werd overgedrukt uit het Rechtskundig Weekblad. In deze uiterst be-

langrijke uiteenzetting antwoordt de auteur op de conclusies van het gekende proefschrift van prof. Max Frank die heeft trachten te bewijzen dat de belastingontduiking in België fantastische proporties heeft aangenomen.

Baron Van Houtte is van oordeel dat de conclusies van dit proefschrift overdreven zijn en dat men al te zeer belastingontduiking verwart met de gevolgen van fiscale onderschatting, met regelmatige belastingvermijding, met forfaitaire belastingtaxatie en met het resultaat van bepaalde vrijstellingen. Enkele van deze handelingen werden door de rede naar met de grootste objectiviteit ontleed. Het besluit van zijn betoog is dat ten onrechte meerdere fiscale handelingen als fraude worden beschouwd dan wanneer zij op een volkomen wettelijke grondslag berusten en hij drukt op het einde van zijn rede zo terecht de mening uit dat "de anti-fraude demagogie even schadelijk is voor de vlotte heffing van de belastingen als de anti-belastingdemagogie". Een rede die er veel zal toe bijdragen om onverantwoorde slogans te vervangen door objectief-wetenschappelijke inlichtingen.

Aan hetzelfde probleem "*De juiste belastingheffing*" werd in de maand mei 1972 te Brussel een colloquium gewijd dat plaats had onder de leiding van prof. Baron J. Van Houtte. Met heel wat vertraging zijn de handelingen van dit colloquium vorig jaar verschenen. Al zijn de meerderheid der preadviezen die besproken werden in het Frans gesteld, toch komen er in dit werk belangrijke uiteenzettingen voor in de Nederlandse taal, zoals "*Administratieve aspecten van een juistere belastingheffing*" door de heer Armand Dupont, kabinetsadviseur van de Minister van financiën met een commentaar van de heer P. Van Stevens; "*De werkwijze in verband met het vaststellen van de forfaitaire grondslag van aanslag*" door directeur-generaal H. Vanderdonck; "*De controle van het Rekenhof op de fiscale ontvangsten van de staat en van de provincie*" door F. Erauw, raadsheer in het Rekenhof; "*De E.E.G. en het probleem van de belastingscontrole*" door mr. Th. W. Vogelaar, directeur-generaal bij de Commissie der Europese gemeenschappen, e.a. Aan de uitgebrachte preadviezen die in het Frans werden gepubliceerd, waartussen vooral de studie van prof. Max Frank de aandacht verdient, worden telkens in het Nederlands commentaren toegevoegd zodat het boek, dat onder tweetalige titel is verschenen, ook aanzienlijk bijdraagt tot de nederlandstalige fiscale wetenschap in ons land.

Aangaande de B.T.W. is er gedurende het vorig gerechtelijk jaar weinig verschenen. De toepassing van deze taxatie wordt stilaan geroedeerd en de bron van de menigvuldige geschriften die wij in de eerste toepassingsjaren zagen verschijnen lijkt thans wel uitgedroogd. Nochtans mogen wij niet verwaar-

lozen de brochure te vermelden die uitgegeven werd door het *Economisch en sociaal instituut voor de Middenstand te Brussel* "B.T.W.-regelingen voor de K.M.O. Vergelijkende studie in 7 landen van de gemeenschapsmarkt". De volledige harmonisering van de B.T.W.-toepassing in alle landen van de gemeenschapsmarkt is een doel waarnaar ten stelligste dient gestreefd en de vergelijkende studie ontwikkeld in de hier vermelde brochure zal voorzeker daartoe bijdragen.

Eindelijk wordt de publicatie van de "*Fiscale documentatie Vandewinckele*" met onverdroten ijver voortgezet en is deze publicatie reeds uitgegroeid tot een onoverzienbare encyclopedie, waarin al wat op het fiscaal recht betrekking heeft tot in de minste details terug te vinden is.

Volledigheidshalve moge hier nog gewezen worden op *Elseviers Belasting-Almanak 1975* die een vrij uitvoerige en zeer begrijpelijke wegwijzer vormt voor het opstellen van de belastingverklaring en waarvan de ondertitel "Betaal de Fiscus niet te veel" machtig heeft bijgedragen om de verkoop ervan te stimuleren.

Internationaal recht.

Prof. dr. B. De Schutter der Vrije Universiteit te Brussel werkt onverpoosd aan wetenschappelijke werken op het gebied van het internationaal recht, vooral van het internationaal strafrecht.

Zo heeft hij thans andermaal een uitgebreid boek gepubliceerd van 418 blz. over "*België in het internationaal strafrecht*". Het is de uitgave van de handelingen van een colloquium dat in de maand mei 1974 ingericht werd door het Centrum voor internationaal strafrecht aan de Vrije Universiteit, waaraan befaamde kenners van het internationaal strafrecht hebben meegewerkt.

Wij vinden eerst in het boek belangrijke openingstoespraken van *prof. De Schutter* zelf, van *prof. F. Dumon* en van de *Minister van Justitie H. Vanderpoorten*, waarin de bedoeling van het colloquium zakelijk wordt toegelicht. Naast de preadviezen van enkele buitenlandse geleerden die in het Frans of in het Engels worden voorgebracht vinden wij er belangrijke studiën en besprekingen in namelijk over "*Verdovende middelen*" door oud-minister *prof. Dr. W. Calewaert* en over "*Terrorisme*" door de heer *André Beirlaen*.

Een tweede gedeelte van het boek bespreekt de "*Aanpassing van de Belgische normen aan de regionale akkoorden in verband met penale samenwerking. Benelux en de Raad van Europa*" met een rijk gedocumenteerd preadvies van *prof. De Schutter*.

Verder komen er in het boek nog in het Nederlands opgestelde preadviezen voor van de heren

M. Rozie en *Chr. Eliaerts* betreffende de "*Bescherming van de rechten van het individu tijdens de voorlopige hechtenis en tijdens de vrijheidsberoving*", gevolgd door interessant debat.

Het Ministerie van buitenlandse zaken gaf in zijn bekende serie "*Teksten en documenten*" een boek uit over "*De nieuwe open samenleving. Een beschouwend seminarie over de toekomstige rol van de Internationale verenigingen*". De ondertitel van het boek spreekt voor zichzelf en wijst volkomen op het belang van de inhoud.

Wat onze staatslieden denken over de Europese integratie verdient vanzelfsprekend in de eerste plaats onze belangstelling wanneer wij hun mening concreet kunnen weergegeven vinden in door hen gepubliceerde boeken. Op dit gebied zijn enkele belangrijke werken verschenen, in de eerste plaats dit van onze Minister van buitenlandse zaken *Renat Van Elslande* over "*Europa's toekomst*", een vlot geschreven en aangenaam te lezen boek, waarin de beleidsman de winst- en de verliespunten aanstipt van de actie om te komen tot de eenmaking van ons vasteland. De bezwaren die zich voordoen zijn voorzeker dik onderstreept, doch de kansen die nog steeds geboden worden zijn duidelijk uitgestippeld en hoezeer de auteur ook bevestigt dat hij vele van zijn illusies verloren heeft, eindigt zijn werk toch op een optimistische noot en legt hij er de klemtoon op dat men in Europa goed moet weten "dat men geen volgende tweede kwarteeuw meer ten geschenke zal krijgen". Enkele bijlagen met bijzonder belangrijke documenten betreffende de Europese integratie sluiten het boek af.

Kort tevoren was van de heer *prof. Albert Coppé* het bekend boek verschenen "*De Europese uitdaging*", geïnspireerd door het zeer bekend werk van *Servan-Schreiber* "*Le défi américain*". De auteur die kan bogen op een jarenlange ervaring als lid van de Commissie der Europese gemeenschappen, ontwikkelt in dit boek een reeks stellingen die diep te denken geven.

De heer *prof. André Vlerick*, oud-minister van financiën, heeft de redevoeringen verzameld die hij uitsprak gedurende zijn ministerschap bij meerdere internationale samenkomsten. De noodzakelijkheid van een monetaire hervorming en van de invoering van een éénvormige Europese munt staat bij deze auteur centraal als middel voor het verwzenlijken van de Europese integratie.

Wie het goed meent met Europa zal voorzeker meer dan eens deze lumineuze redevoeringen herlezen.

Eindelijk behoort nog tot de literatuur van het

Internationaal recht het geschrift van R. Renard *"Ontwikkelingshulp in theorie en praktijk"* een critische studie van de Belgische hulp aan ontwikkelingslanden, die uitgegeven werd door het Dosfel-instituut te Brussel".

Al lijken deze publicaties van vrij beperkte omvang niet helemaal adequaat aan het belang van de internationale problemen die zich thans opdringen, toch wordt ons hier een oogst geboden die vrij belangrijk is.

Rechtsgeschiedenis.

Op het einde van 1970 ontviel ons een van onze allerbeste rechtshistorici *prof. Egied I. Strubbe*, hoogleraar aan de universiteit te Gent. Heel zijn leven had hij gewijd aan de rechtsgeschiedenis en hij kende als geen de historie van ons oude recht, waarvan hij de oorsprong en de evolutie naging bij voortdurend archiefonderzoek. Hij heeft zich doen kennen als uitgever van een hele reeks belangrijke rechtsbronnen, die vóór hem weinig of niet bestudeerd werden en hij verzorgde deze uitgaven met een niet te evenaren accuratesse. Hij had grote faam verworven, niet alleen in België, doch ook in het buitenland en werd benoemd tot doctor honoris causa der universiteit te Leiden. Vele uitgaven van historische rechtsbronnen heeft hij laten voorafgaan door substantiële inleidingen, die overvloeien van originele gegevens en beschouwingen. Deze opstellen werden weliswaar slechts in beperkte kring bekend, doch door de specialisten zeer hoog aangeschreven.

De Rijksuniversiteit te Gent heeft thans de gelukkige gedachte gehad deze inleidingen en nog andere verspreide geschriften te verzamelen in een boekwerk dat de titel draagt *"De luister van ons oude recht. Verzamelde rechtshistorische studies"*. De thema's die in deze opstellen ontwikkeld werden zijn beschouwingen over de wetenschap van de rechtsgeschiedenis, over de bronnen van het recht en studiën over belangrijke rechtsgeleerden en over de oude rechtspraktijk.

Het herlezen van deze geschriften brengt ons opnieuw het bewijs van het alomvattend karakter der kennis van prof. Strubbe, van zijn onverdroten arbeid, van zijn originele beschouwingswijze en van de acribie waarmee hij zijn studiën opbouwde.

De thans uitgegeven verzameling doet ook nog dieper aanvoelen hoe oneindig groot het verlies is dat wij geleden hebben door het verscheiden van deze geleerde en wij zijn de Rijksuniversiteit te Gent dankbaar omdat zij het initiatief heeft opgevat ons deze keur van parels uit zijn werk te schenken als blijvende herinnering aan deze zo betreurde collega.

In de maanden april en mei 1975 werd in de lokalen der Koninklijke Bibliotheek te Brussel, op

initiatief van het *Algemeen Rijksarchief*, een colloquium ingericht over *"Bronnen voor de geschiedenis van de instellingen van België"*. Dit colloquium ging gepaard met een tentoonstelling die als onderwerp had *"Besluitvorming vroeger en nu"*. Voor deze tentoonstelling werd een catalogus samengesteld die veel meer is dan enkel een toelichting bij de tentoongestelde documenten. Deze catalogus is uitgegroeid tot een groot boek van 282 blz., dat rijk werd geïllustreerd en dat op zichzelf een wetenschappelijke bijdrage vormt die ieder, die de tentoonstelling heeft bezocht, gelukkig zal zijn in zijn bibliotheek te bewaren.

De kennis van de instellingen van een staat is zeer belangrijk en de studie van hun ontstaan, groei en evolutie vormt de ruggegraat van de geschiedenis. Het betreft steeds een weefsel van feiten en normen. Het is echter niet voldoende deze feiten en normen te kennen; zij ontstaan niet op spontane wijze en zijn steeds het resultaat van een vrij lange voorbereiding, van een uitgebreid onderzoek of een rijp beraad.

Het is de bedoeling geweest van de inrichters der tentoonstelling dieper te graven dan de studie der feitelijke gegevens en te speuren naar de manier waarop de besluitvorming tot stand komt, zowel vroeger als nu. Welke factoren kunnen de beslissingen beïnvloeden? Er worden hierbij zes categoriën onderscheiden: de feiten, het recht, de ideeën, de adviezen, de drukkingsgroepen en de persoonlijkheid van hen die de beslissing nemen. De samenstellers van de tentoonstelling wilden echter niet alleen de grote lijnen trekken in het gebeuren van de besluitvorming, zij wilden ook enkele praktische voorbeelden geven van het tot stand komen van beslissingen zowel op wetgevend als op administratief gebied, en tevens op gerechtelijk gebied zowel in burgerlijke zaken als in strafzaken.

De dossiers van een zestal spannende aangelegenheden worden tot in de minste details opgelegd en wij vinden hier een reeks documenten die nog nooit ter kennis van het publiek werden gebracht. De wetenschappelijke uiteenzettingen die in de catalogus voorkomen maken er een boek van dat blijvende historische waarde heeft.

Het zal voorzeker sommigen van onze lezers verrassen dat wij in dit overzicht van Vlaamse rechtsliteratuur een werk vermelden dat geschreven werd in de Engelse taal. Wij achten het echter wenselijk dit te doen omdat het hier gaat om een boek van de hand van een onzer meest vooraanstaande geleerden op het gebied van de rechtshistorie, namelijk *prof. R.C. Van Caenegem*, hoogleraar in de middeleeuwse geschiedenis en in de rechtsgeschiedenis aan de universiteit te Gent.

Prof. Van Caenegem die zeer belangrijke werken publiceerde in het Nederlands over de geschiedenis

van het strafrecht en van het strafprocesrecht in Vlaanderen, werken die uitgegeven werden door de Koninklijke Academie voor wetenschappen, heeft zich gespecialiseerd in de geschiedenis van het Engelse recht. Reeds in 1959 schreef hij een groot werk over de oudste geschiedenis van het Engelse recht "*Royal Writs in England from the Conquest to Glanvill*", dat in het internationaal midden der rechtshistorici bijzonder gewaardeerd werd en dat de grote eer genoot uitgegeven te worden door de befaamde Engelse Selden Society. Onlangs heeft prof. Van Caenegem een nieuw, meer beknopt boek uitgegeven "*The Birth of the English Common Law*" waarin hij enkele voordrachten heeft gepubliceerd die hij heeft gehouden in de Universiteit te Cambridge en waarin de stof van zijn groot werk gesynthetiseerd wordt. Het is een meesterwerkje op het gebied van de kennis van het oude Engelse recht en het is een belangrijke bijdrage van een Vlaams geleerde op dit zo speciaal gebied. Daarom mochten wij het dan ook in tegenwoordig overzicht niet vergeten.

Allerlei.

Wij zouden nog heel wat geschriften en uitgaven willen aanhalen doch wij dienen ons te beperken.

In elk geval mag niet verwaarloosd worden de aandacht te vestigen op het *Jubileumnummer* dat uitgegeven werd door het zo voortreffelijk "*Tijdschrift voor Privaatrecht*" ter gelegenheid van zijn tienjarig bestaan. In tegenstelling met wat gewoonlijk gebeurt bij dergelijke gelegenheden heeft het T.V.P. een dubbel nummer uitgegeven van meer dan 400 blz., dat volledig gewijd is aan de *juridische vraagstukken die verband houden met de uitoefening van de geneeskunde*. Een keur van specialisten heeft de meest actuele en brandende problemen behandeld die op dit gebied voorkomen, waarbij de wetgeving op de uitoefening van de geneeskunst, de rechtspositie van de artsen, het beroepsgeheim, de sociale wetgeving tot aan de betwistingen aangaande abortus en doodscriteria achtereenvolgens aan de beurt komen en aanleiding geven tot geleerde vertogen die het geheel maken tot een uiterst actueel leerboek van het recht op de uitoefening der geneeskunde.

Ook het zo verdienstelijk studententijdschrift "*Jura Falconis*" vierde feest en gaf, ter gelegenheid van zijn tienjarig bestaan, een speciaal nummer uit, getiteld "*Een boek van hen voor ons*". Een vijftiental professoren van de rechtsfaculteit der Katholieke Universiteit te Leuven behandelden juridische problemen op de verschillende gebieden van het recht. Het valt te onderstrepen dat dit jubileumnummer aanvangt met een hulde aan *prof. Langemeijer* en dat deze laatste zelf zijn belangrijke rede over "*Verdraagzaamheid*" in dit nummer publiceerde.

De Universitaire Instelling te Antwerpen heeft zo pas haar eerste promotie van licentiaten in de rechtswetenschap gekend en zij heeft de gelukkige gedachte gehad, als aandenken aan dit heuglijk feit, een verzamelwerk uit te geven met juridische opstellen onder de titel "*Actori incumbit probatio*". Voor dit verzamelwerk, dat werd uitgegeven in een mooi en zeer verzorgd boekdeel, schreven al de professoren van de rechtsfaculteit rechtsgeleerde opstellen, elk op het gebied van zijn specialiteit, die van het geheel een mijn maken van wetenswaardigheden, die de afgestudeerde juristen nog dikwijls zullen raadplegen.

De uitgave van dit boek te dezer gelegenheid is een schitterend bewijs van de levenskracht der jonge Universitaire Instelling te Antwerpen.

Na nog gewezen te hebben op de brochure die uitgegeven werd door G. Van Boxsom en anderen "*De waarde en het nut van de studie der vreemde rechtstalen*" dienen wij nog aan te stippen het grote boek "*U en de Wet*" samengesteld door *Thierry Chomé en Guy Reniers* dat uitgegeven werd door de N.V. Readers Digest te Brussel. Het is de bedoeling van dit werk de grote lijnen van het recht, op alle afzonderlijke gebieden, te populariseren en aan de leek onmiddellijk de nodige elementen bij te brengen om zich te kunnen rekenschap geven van juridische toestanden waarmede hij geconfronteerd wordt. Dit boek, dat zeer uitgebreid is en 800 blz. beslaat is uiterst volledig. Alle takken van het recht worden er in behandeld en vele steekproeven hebben ons aangetoond dat de verstrekte documentatie zeer betrouwbaar is.

Er bestaan vele dergelijke overzichten, waardoor men de bedoeling heeft het groot publiek in de rechtswetenschap te oriënteren, doch er is er voorzeker geen enkel dat met dit zeer degelijk en nuttig werk kan vergeleken worden.

Ter ere van persoonlijkheden die een belangrijke rol gespeeld hebben in de juridische wereld werden huldeboeken uitgegeven. Dit was het geval voor de heer *René Goris*, één van de bijzonderste voor-aanstaanden in de economische wereld, die echter ook in het rechtsmidden een belangrijke rol vervuld heeft en die gedurende jaren voorzitter is geweest van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Familieleden en vrienden schreven opstellen over deze verdienstelijke en beminnelijke man.

Dit was ook het geval voor *prof. Nico Gunzburg*, waarover de Rockox-uitgaven te Antwerpen een huldeboek publiceerden waarin zijn bijzondere hoedanigheden in het licht gesteld worden als advocaat, als strijder voor de vervlaamsing der universiteit te Gent, als hoogleraar en als bevorderaar van de liefdadigheid.

Wetteksten.

Belangrijke inspanningen werden gedaan voor het bezorgen van degelijke uitgaven van onze nederlandse wetteksten. De uitgeverij Story te Gent gaat voort met de aanvulling van haar monumentale uitgaven van onze wetboeken en bijzonderste wetten. De Uitgeverij C.E.D. Samson liet een zeer volledige verzameling verschijnen van de handelswetgeving en de Uitgeverij voor Gemeentelijke Administratie te Heule gaf in twee ruime delen een super-volledige editie van de *Jeugdwetten* door *Christian Lambotte* en *Charles Mendiaux*, waarvan reeds twee delen van de pers kwamen met regelmatige aanvullingen.

Een zeer bijzondere vermelding verdient de uitgave van onze wetteksten ondernomen door *Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming*, waarin reeds het "*Strafwetboek*, het *Wetboek van strafvordering* en de *bijzonderste strafbepalingen*" verschenen verzorgd door de heer *A. Vandeplass*, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Antwerpen en het *Sociaal recht* bewerkt door de heer *J.R. Rauws*, raadsheer in het Arbeidshof, in vier handige deeltjes, uitstekend gedrukt en buitengewoon goedkoop.

Verder werden nog de grote uitgaven van de Uitgeverij voor Gemeentelijke Administratie te Heule in belangrijke mate aangevuld. Zo verscheen er een zevende deel van de *Tabellen van de Raad van State* en een vijfde deel van de *Taalcode*, beiden in luxueuze pinband.

#

Wij zouden er ons een verwijt van maken wanneer wij niet bijzonder aan onze juristen de uitgave signaleerden van het tijdschrift "*Info-Jura*", dat uitgegeven wordt door de Uitgeverij voor Gemeentelijke Administratie te Heule. In dit tijdschrift, dat sedert 1974 verschijnt en dat onder de deskundige leiding staat van *prof. L.P. Suetens*, wordt elke maand de korte inhoud gedrukt van de belangrijkste arresten van het Hof van Cassatie en van de Raad van State en wordt verder een overzicht gegeven van al wat verscheen op het gebied der doctrine in de verschillende takken van het recht.

Van elke studie of artikel wordt een bondige samenvatting gegeven die er duidelijk het belang van aantoonst, zodat degene die dit tijdschrift volgt volledig op de hoogte blijft van de essentiële jurisprudentie en van de jongste rechtsleer.

Info-Jura is een kostbaar werkinstrument dat geen Vlaamse jurist kan missen.

#

Dit overzicht, dat niettegenstaande zijn uitgebreidheid nog al te summier is, laat de lezer toe zich rekenschap te geven van de fantastische werkkraacht die gedurende het vorig gerechtelijk jaar werd ontwikkeld door onze Vlaamse juristen. Zij zijn bezielt met het enthousiast streven om onze Vlaamse rechtsliteratuur te begiftigen met werken waarvan het gehalte steeds in stijgende lijn gaat. Hun streven is hartverkwikkend voor ons allen.

Ridder René VICTOR

BIBLIOGRAFIE DER VLAAMSE JURIDISCHE WERKEN VERSCHENEN GEDURENDE HET GERECHTELIJK JAAR 1974-75 (slot)

ADMINISTRATIEF RECHT

Mauroy Paul, De arrondissementscommissaris. (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1974, 50 blz.

Dirix P., De nationale maatschappij voor krediet aan de nijverheid. (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1975, 56 blz.

Renaudière Max, Openbare onderstand (Wet van 9 juli 1971) (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1975, 155 blz.

Flamme Maurice-André, De onteigening om reden van openbaar nut. (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1975, 17 blz.

Van Impe Herman, Het statuut van het rijkspersoneel. (Administratief Lexicon) Brugge, Die Keure, 1975, 39 blz.

Vranckx A., Geesteszieken. Aanhangel (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure.

Senelle Robert en *Van den Borre Philippe*, Ruimtelijke ordening en stedenbouw. (Administratief Lexicon), Brugge, Die Keure, 1974, 220 blz.

de Suray Jacques, Inleiding tot de wetgeving inzake ruimtelijke ordening. Brussel, E. Bruylant, 1975.

Kinsbergen A., Afvalmakers in de wegwerpmoedermaatschappij. Verwijdering en behandeling van vaste afvalstoffen in de provincie Antwerpen. Rede uitgesproken ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de Provinciale Raad. Antwerpen, Provinciale Raad, 1974, 73 blz.

Flamme Maurice-André, de Grandry André en Mathei Philippe, Praktische kommentaar bij de reglementering van de overheidsovereenkomsten. (3e herziene uitg.), Brussel, Nationale confederatie van het bouwbedrijf, 1974, 711 blz.

HANDELS- EN ECONOMISCH RECHT

Kruithof Robert, De verticale prijsbinding van merkartikelen. Een vergelijkende studie van het recht van de zes lid-staten van de Europese economische gemeenschap (Woord vooraf door Jean Limpens). Brussel, Interuniversitair centrum voor rechtsvergelijking, 1973, 906 blz.

Schiltz Hugo, Handboek van financiële wetgeving. Ant-

werpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1974, 195 blz.

Fredericq Baron S., Aktuelle problemen van verzekeringsrecht. Uitgegeven door Gent, Sv. Gakko, 1974, 601 blz.

Wildiers Pierre, Transportverzekering (goederen). Antwerpen Lloyd anversois, 1975, 147 blz.

Meyhi dr. H., Kluwers verzekeringshandboek (Aanvulling nov. 1974).

Schrans G. en *Grootaert* J., De onderneming morgen (Economisch en financieel recht vandaag III). Gent, Sv. Gakko, 1974, 208 blz.

Yskout Lutgard, De structuur van het familiebedrijf in België. Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1974, 107 blz.

Coppé A., De multinationale onderneming. Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1973, 179 blz.

Coetsier Paul, De onderneming en de consumptiemaatschappij. Antwerpen, Middenstandsinstituut.

SOCIAAL RECHT

Blanpain prof. dr. R. (onder de wetenschappelijke leiding van), Arbeidsrecht, Delen III en IV. Brussel, C.A.D., 1975, losbladig (in pinband).

Blanpain, prof. dr., Het ontwerp van wet betreffende de arbeidsovereenkomst. Analyse en voorstellen tot wijziging. Antwerpen, Landelijke bedienden centrale, 1975, 78 blz.

Blanpain, prof. R., De arbeidsovereenkomst voor tijdelijke arbeid en voor uitzendarbeid in België. Brussel, Internationaal Instituut voor tijdelijke arbeid, 1975.

Leën W., Sociale zekerheid. Voor een herziening van de Wet van 27 juni 1969 tot herziening van de Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Leuven, K.U.L. Instituut voor sociaal zekerheidsrecht, nr. 16, 1974, 128 blz.

Naar een hervorming van de sociale zekerheid? CEPESS-documenten. Brussel, 1973, 124 blz.

Steyaert Jan, Ondernemingsraad, Comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen. (Algemene praktische rechtsverzameling), Gent, E. Story-Scientia, 1975, 163 blz.

Hiernaux Willy, Het stelsel van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering der loontrekkenden. Uitg. Interbankendienst, z.pl.n.d., 80 blz.

Hiernaux Willy, Het stelsel van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering der zelfstandigen. Uitg. Interbankendienst, z.pl.n.d., 48 blz.

Het sociaal statuut der zelfstandigen. Brussel, Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen, 1973, 87 blz.

Van Honsté V., De arbeidsongeschiktheid in het Belgisch recht. (Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Arbeidshof te Brussel op 3 september 1974). Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad Antwerpen, 1974, 30 blz.

Matthijs J., De jaarlijkse vakantie van de werknemers: problemen en bedenkingen. (Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Arbeidshof te Gent op 3 september 1974). Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1974-75, 385-416.

Prims Hugo, Het recht op een bestaansminimum. CEPESS-documenten. Brussel, 1974, 56 blz.

Van Hecke Staf, De kredieturen. Brussel, Gregg associates, 1973.

....., De nieuwe wet op de ziekenhuizen. CEPESS-bladen. Brussel, 1974, 67 blz.

Jules Renson Stichting, Geestelijke gezondheidszorg in België, Kritiek en perspectieven. Brussel, Jules Renson Stichting, 1974, 305 blz.

Dooghe dr. G., Bewoners van bejaardentehuizen (Reeks studies en documenten). Kapellen, N.V. Uitgeverscentrum, 1974, 236 blz.

Bevolking en Gezin. Belgisch-Nederlands tijdschrift met

wetenschappelijke bijdragen betreffende de diverse gebieden van het bevolkings- en gezinswetenschappelijk onderzoek. Kapellen, N.V. Uitgeverscentrum.

Cluquet prof. dr. R.L. en *Veys* drs. D., Naar een wereldbevolkingspolitiek? De wereldbevolkingsconferentie in Boekarest 19-30 augustus 1974. Kapellen, N.V. Uitgeverscentrum, 1975, 252 blz.

Dooghe G., *Vanderheyden* L., Bevolking en publieke opinie (Reeks studies en documenten). Kapellen, N.V. Uitgeverscentrum 1974, 88 blz.

Dooghe G., *Delanghe* L., *Van Praag* Ph., *Van Malderghem* R., Groei of evenwicht? Kapellen, N.V. Uitgeverscentrum, 1975, 252 blz.

INTELLECTUEEL RECHT

Gotzen Frank, Het bestemmingsrecht van de auteur (met inleiding van prof. dr. G. Van Hecke). Brussel, F. Larcier, 1975, 404 blz.

NOTARIAAT

Witboek van het notariaat. Voor rationalisatie van formaliteiten en vermindering van onkosten. Koninklijke Federatie van Belgische notarissen, Brussel, 1975, 33 blz.

FISCAAL RECHT

Prof. Baron Jean Van Houtte, Liber amicorum. Gent Rijksuniversiteit, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Brussel Elsevier-Sequoia, 2 dl., 1975, 1256 blz.

Baron Jean Van Houtte, Fraudebestrijding en belastingrecht. Openingsrede van het academiejaar 1974-1975 van de Economische hogeschool en de fiscale hogeschool Sint-Aloysius gehouden op 30 september 1974. (Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1974-75, 513).

Baron Jean Van Houtte, De juiste belastingheffing. Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1973, 397 blz.

B.T.W., BTW-regelingen voor de K.M.O. Vergelijkende studie in zeven landen van de gemeenschappelijke markt. Brussel, Economisch en sociaal instituut voor de middenstand, 1973, 51 blz.

Vandewinckele, Fiscale documentatie. Brussel, CED Samson, doorlopend en losbladig.

Elseviers Belasting-Almanak 1975. Brussel, Elsevier Sequoia, 1975, 128 blz. over 2 kol.

INTERNATIONAAL RECHT

De Schutter prof. dr. B., België in het internationaal strafrecht. (Acta colloquium 20-21 mei 1974). Vrije universiteit te Brussel, Centrum voor internationaal strafrecht, Brussel, ACCO, 1975, 418 blz.

De nieuwe open samenleving. Een beschouwend seminarie over de toekomstige rol van het net van internationale verenigingen. Brussel, Ministerie van Buitenlandse Zaken, (Teksten en documenten), 1973, 187 blz.

Van Elslande Renaat, Europa's toekomst. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1975, 175 blz.

Coppé Albert, De Europese uitdaging. Antwerpen, Standaard uitgeverij, 1974, 137 blz.

Vlerick André, Monetaire hervorming en Europese integratie. Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke uitgeverij, 1974, 127 blz.

Renard R., Ontwikkelingshulp in theorie en praktijk: een kritische studie van de Belgische hulp aan ontwikkelingslanden. Brussel, Dosfelinstituut, 1974.

RECHTSGESCHIEDENIS

Strubbe Eg., I, De luister van ons oude recht. Verzamelde

rechtshistorische studies. Brussel, Elsevier-Sequoia, 1973, 640 blz.

..., *De besluitvorming vroeger en nu*. Catalogus van de tentoonstelling ter gelegenheid van het colloquium "Bronnen voor de geschiedenis van de Instellingen in België", Brussel, Algemeen rijksarchief, 1975, 282 blz. + illustraties.

Van Caenegem R.C., The birth of the English common law. Cambridge, University Press, 1973, 160 blz.

ALLERLEI

Tijdschrift voor Privaatrecht. Jubileumnummer. Elfde jaargang, Gent, Story, 1974, blz. 151 tot 573.

Jura Falconis. Een boek van hen voor ons ... Lustrumboek Jura Falconis. Katholieke universiteit Leuven, Rechtsfaculteit, 1974, 219 blz.

Actori incumbit probatio. Opstellen aangeboden ter gelegenheid van de eerste promotie rechten aan de Universitaire Instelling Antwerpen. Antwerpen, Maarten Kluwer, 1975, 271 blz.

Van Boxsom G. e.a., De waarde en het nut van de studie der vreemde rechtstalen. Leuven, Druk. Arta, 1974, 39 blz.

Chomé Thierry en Reniers Guy, U en de Wet. Praktische gids voor uw rechten en plichten in België (Nederlandse vertaling door Anton Claeys). Brussel, N.V. Reader's Digest, 1975, 800 blz.

... *Goris René*, Liber amicorum (met inleiding van prof. F. Collin), Brasschaat, Drukkerij De Bièvre, 1975, 189 blz.

... *Nico Gunzburg*, Antwerpen, Rockox-uitgaven, 1975, 152 blz.

Lambotte Chr. en Mendiaux Ch., Jeugdwetboek. 2 dl. Heule, U.G.A. (doorlopend en losbladig).

Handelswetgeving. Verzameling wetten en besluiten. Brussel, C.E.D. Samsom, (doorlopend en losbladig).

Rauws J.R., Sociaal recht (bewerkt door ...) Antwerpen, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming, 1975, 4 dl. 387, 424, 424 en 378 blz.

Vandeplas A., Strafwetboek. Wetboek van strafvordering (bewerkt door ...). Antwerpen, Maarten Kluwer's Internationale Uitgeversonderneming, 1975, 324 blz.

Dumont Michel en Deroover Willy, Verzameling der arresten van de Raad van State. Permanente tabellen. Aanvulling 7e deel. Heule, Uitgeverij voor gemeentelijke administratie, 1975 (losbladig in pinband).

De Groeve Hector, Feron Maurice, Collignon Fernand en Piessens Roger, Taalcode, 5e deel, aanvullingen. Heule, Uitgeverij voor gemeentelijke administratie (Losbladig in pinband), 1975.

Info-jura, Maandelijkse informatie over rechtspraak en rechtsleer (Algemene coördinatie, prof. L.P. Suetens). Heule, Uitgeverij voor gemeentelijke administratie (vanaf 1974).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

VAKANTIEKAMER — 22 JULI 1975

Voorzitter : ridder Rutsaert

Raadsheer-rapporteur : de h. Versée

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaat : mr. Houtkier

Vernieling—Art.526, lid 3, Sw.—Beschadiging van voorwerpen van algemeen nut die door de bevoegde overheid zijn aangebracht.

Het plaatsen van inlichtingsborden boven de loketten van de gemeentelijke bevolkingsdiensten behoort tot de bevoegdheid van de gemeentelijke overheid.

Zulke door het gemeentebestuur geplaatste borden zijn door de in de zin van art. 526, lid 3, Sw. bevoegde overheid aangebracht, ook al is de inrichting van de bevolkingsdiensten in strijd met de taalwetgeving en wordt deze onwettige toestand in de inlichtingsborden tot uitdrukking gebracht.

Grammens t/ Gemeente Schaarbeek

Gelet op het bestreden arrest, op 11 april 1974 op verwijzing door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Gelet op het arrest door het Hof op 16 oktober 1973 gewezen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering :

Overwegende dat het arrest beslist dat de strafvordering vervallen is door verjaring ;

Dat de voorziening derhalve bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is ;

II. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing op de civielrechtelijke vordering :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 109, 190bis, 204, 210, 211 van het Wetboek van Strafvordering en 97 van de Grondwet en van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbied voor de rechten van de verdediging,

doordat het arrest op civielrechtelijk gebied eiser veroordeelt tot betaling aan verweerder van 1 frank als schadevergoeding,

terwijl, eerste onderdeel, verweerder op de terechtzitting van 14 februari 1974 van de derde kamer van het Hof van beroep te Gent een conclusie heeft neergelegd, zoals uitdrukkelijk op het zittingsblad is vermeld en deze conclusie niet in het dossier is, zodat de rechten van de verdediging geschonden werden (schending van de artikelen 190, 190bis, 204, 210 en 211 van het Wetboek van Strafvordering en van het algemeen rechtsbeginsel),

tweede onderdeel, op de conclusie van de burgerlijke partij vermeld is dat ze op de terechtzitting van 14 maart 1974 van de derde kamer neergelegd werd en deze tegenstrijdigheid met de vermeldingen op de zittingsbladen van 14 februari en 14 maart 1974 het niet mogelijk maakt het grondwettelijk toezicht op de regelmatigheid van de rechtspleging uit te oefenen (schending van de artikelen 190, 190bis, 204, 210, 211 van het Wetboek van Strafvordering en 97 van de Grondwet) :

Overwegende, enerzijds, dat op het regelmatig door de voorzitter en de griffier ondertekend proces-verbaal

van de terechtzitting van 14 februari 1974 van het hof van beroep vermeld is: "Meester J. Mallinger, advocaat te Brussel en Wybouw, advocaat te Brussel, pleiten voor de burgerlijke partij en leggen besluiten neer; waarvan akte"; dat evenwel noch in het dossier, noch op de inventaris van de stukken, na dit zittingsblad enige conclusie volgt;

Overwegende, anderzijds, dat op het proces-verbaal van de terechtzitting van 14 maart 1974, waarop de zaak in voortzetting werd behandeld, wordt vermeld dat de raadsman van eiser besluiten neerlegt; dat onmiddellijk na dit zittingsblad in het dossier en op de inventaris van de stukken zowel een conclusie van verweerder voorkomt als een conclusie van eiser; dat op deze beide conclusies de door de voorzitter en de griffier ondertekende vermelding is aangebracht "Neergelegd en geïseerd ter terechtzitting van het Hof van beroep te Gent de 14e maart 1974"; dat de conclusie van verweerder, in haar getypte eigen tekst, vermeldt "Hof van Beroep te Gent, 3e Kamer, zitting van 14 februari 1974";

Overwegende dat het arrest aanhaalt "dat de burgerlijke partij in haar besluiten op 14 maart 1974 voor het Hof neergelegd haar eis beperkt tot 1 frank wegens materiële schade", wat de inhoud is van de in het dossier voorhanden conclusie, en van geen andere conclusie gewag maakt;

Overwegende dat aldus vaststaat dat de burgerlijke partij slechts één conclusie heeft genomen, die bij louter materiële vergissing werd beschouwd als neergelegd op 14 februari 1974 en geïseerd op 14 maart 1974;

Dat de rechten van de verdediging hierdoor niet werden geschaad en het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 19, 20, § 1, 21, §§ 1 en 7, 57 en 58 van het koninklijk besluit van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, het enig artikel van de wet van 20 juli 1973 houdende bijzondere maatregelen met het oog op het bereiken van de taalpariteit, bepaald in artikel 27, § 7, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, de artikelen 154, 155, 176, 189, 211 van het Wetboek van Strafvordering, de artikelen 3, lid 1, 6, 1315, 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 97 en 107 van de Grondwet en van de algemene rechtsbeginselen van de eerbied voor de rechten van de verdediging en van de last van het bewijs in strafzaken,

doordat het arrest op civielrechtelijk gebied eiser veroordeelt tot betaling van 1 frank schadevergoeding aan verweerder, om de reden dat door de burgerlijke partij geen handeling van machtsontzetting of machtsafwijking werd gepleegd daar de indeling van de loketten van de burgerlijke stand te Schaarbeek in zes franstalige en één nederlandstalig kan beantwoorden aan de dienstnoodwendigheden en niet aantoonde dat de bedienenden van de gemeente Schaarbeek niet aan de vereiste taalkennis zouden voldoen,

terwijl, eerste onderdeel, de indeling van de loketten van de burgerlijke stand van de gemeente Schaarbeek in zes franstalige en één nederlandstalig niet beantwoordt

aan de door de taalwetgeving opgelegde gelijke verdeling en derhalve een schending is van de taalwetgeving, zodat deze gemeente niet gerechtigd was schadevergoeding te vorderen voor de beschadiging van de franstalige borden die geplaatst waren ingevolge een nietige handeling van deze overheid (schending van de artikelen 6, 19, 20, § 1, 21 §§ 1 en 7, 57 en 58 van het koninklijk besluit van 18 juli 1966, het enig artikel van de wet van 20 juli 1973, en de artikelen 107 van de Grondwet, 3, lid 1, 6 en 1382 van het Burgerlijk Wetboek);

tweede onderdeel, eiser in zijn conclusie uitdrukkelijk als verweermiddel inriep dat de burgerlijke partij de taalwetgeving niet eerbiedigt en haar handelingen daardoor nietig zijn en zij derhalve geen schadevergoeding kan vorderen, dit verweermiddel geenszins van geloofwaardigheid ontbloot is en het arrest, door eiser te veroordelen omdat deze indeling zou kunnen beantwoorden aan de taalwetgeving, dit middel niet voldoende naar recht beantwoordt en de regels van de bewijsvoering en de rechten van de verdediging schendt (schending van de artikelen 154, 155, 176, 189, 211 van het Wetboek van Strafvordering, 1315 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet en van de algemene rechtsbeginselen);

Overwegende dat het arrest, alvorens te beslissen over de burgerlijke rechtsvordering van verweerder, ten laste van eiser het feit bewezen verklaart, te Schaarbeek, op 19 januari 1972, monumenten, standbeelden of andere voorwerpen die tot het algemeen nut of tot openbare versiering bestemd zijn, en door de bevoegde overheid of met haar machtiging zijn opgericht, ten deze zes inlichtingsborden geplaatst boven de loketten van de bevolkingsdiensten van het gemeentehuis van Schaarbeek, vernield, verminkt of beschadigd te hebben;

Overwegende dat het middel gericht is tegen de beslissing dat de indeling van de loketten van de bevolkingsdiensten in het gemeentehuis te Schaarbeek in zes loketten voor verrichtingen in het Frans en één loket voor verrichtingen in het Nederlands niet strijdig is met de wetgeving op het gebruik van de talen in bestuurszaken;

Overwegende dat het arrest de inbreuk op artikel 526, lid 3, van het Strafwetboek afleidt uit de niet betwiste vaststellingen dat de inlichtingsborden voorwerpen van algemeen nut zijn en eiser deze voorwerpen beschadigd heeft, alsmede uit de vaststelling dat het gemeentebestuur van Schaarbeek de bevoegde overheid was om deze borden aan te brengen;

Dat deze laatste vaststelling steunt op de overwegingen dat "uit de indeling van de loketten op het gemeentehuis te Schaarbeek, waar er op het tijdstip van de feiten zes bestemd waren voor 'opérations en Français' — 'verrichtingen in het Frans', en één loket voor verrichtingen in het Nederlands, niet blijkt dat door het gemeentebestuur van Schaarbeek in enige akte of handeling machtsontzetting of machtsafwijking werd gepleegd; dat uit die toestand niet blijkt dat de bepalingen van de wet van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, onder andere de bepalingen van de artikelen 17, 18, 19, 21 van bovenvermelde wet door het gemeentebestuur niet werden nageleefd; dat deze indeling immers aan dienstnoodwendigheden kan beantwoorden en geens-

zins het bewijs levert dat de bedienden van de gemeente Schaarbeek niet voldoen aan de vereisten van taalkennis opgelegd bij voormelde wet, en onder meer bij artikel 21, § 7, lid 1, ervan”;

Overwegende dat het plaatsen van inlichtingsborden boven de loketten van de gemeentelijke bevolkingdiensten tot de bevoegdheid van de gemeentelijke overheid behoort;

Dat, ook al is de inrichting van die diensten in strijd met de taalwetgeving, inzonderheid met de artikelen 19 en 21, § 5, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, en wordt deze onwettige toestand in de inlichtingsborden tot uitdrukking gebracht, de door het gemeentebestuur geplaatste borden niettemin aangebracht zijn door de bevoegde overheid in de zin van artikel 526, lid 3, van het Strafwetboek;

Overwegende dat de door het middel aangevochten beschouwingen van het arrest over de wettigheid van de inrichting van de loketten in het gemeentehuis te Schaarbeek niet dienstig zijn om te beslissen of de door eiser verrichte handeling al dan niet onder de toepassing van genoemd artikel 526, lid 3, valt; dat het arrest over die onwettigheid derhalve geen uitspraak had moeten doen en door de bovengenoemde vaststellingen wettig gerechtvaardigd is;

Dat, nu de aangeklaagde wetsschending geen invloed op de wettigheid van de beslissing kan hebben, het middel bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT—Zie in dezelfde zaak: Corr. Brussel, 24 november 1972, R.W., 1972-73, 910, met advies van substituut-procureur des Konings A. VANDEPLAS; Hof Brussel, 14 mei 1973; *ib.*, 1972; Cass., 16 oktober 1973, R.W., 1973-74, 1095; Hof Gent, 11 april 1974, R.W., 1974-75, 2027, met noot van A. VANDEPLAS.

Zie voorts R.v.St., 4 juni 1974, R.W., 1974-75, 221, en de noot van W. LAMBRECHTS, "De lokettenregeling te Schaarbeek".

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 9 APRIL 1975

Voorzitter: de h. Naulaerts

Raadsheer-rapporteur: de h. Janssens

Advocaat-generaal: de h. Lenaerts

Advocaten: mrs. Faurès, Houtekier en Bayart

1. Arbeidsongeval—Vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid—Wijziging—Tijdelijke verergering—Ontstaan voor het verstrijken van herzieningstermijn—Vergoeding ten laste van verzekeraar—Tijdelijke verergering na herzieningstermijn—Vergoeding ten laste van Fonds voor Arbeidsongevallen.

2. Arbeidsongeval—Blijvende arbeidsongeschiktheid—Tijdelijke verergering—Geen eis tot herziening—Geen nieuwe vaststelling van de blijvende arbeidsongeschiktheid.

1. De vergoeding voor blijvende arbeidsongeschikt-

heid kan worden gewijzigd ingevolge een herziening of ingevolge een tijdelijke verergering van de arbeidsongeschiktheid onder de voorwaarden bepaald bij art. 25 AOW.

Wanneer de tijdelijke verergering ontstaat vóór het verstrijken van de herzieningstermijn, rust de vergoedingsplicht op de verzekeraar en deze verplichting houdt niet op wanneer de verergeringstoestand na het verstrijken van de herzieningstermijn voortduurt, zelfs indien geen eis tot herziening werd ingesteld.

Het Fonds voor Arbeidsongevallen is slechts vergoedingsplichtig voor de tijdelijke verergeringen die zich voordoen na de herzieningstermijn en voor zover de blijvende ongeschiktheid ten minste 10 t.h. bedraagt.

2. Krachtens art. 25 AOW wordt de vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid maar alleen omgezet in een vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedurende de periode dat de getroffen zijn beroep tijdelijk niet kan uitoefenen. Wanneer geen eis tot herziening ingesteld is dient de blijvende arbeidsongeschiktheid na de bedoelde periode niet opnieuw vastgesteld te worden.

Fonds voor Arbeidsongevallen en Struyf t/ n.v.

Securitas

Struyf t/ n.v. Securitas en Fonds voor Arbeidsongevallen

Gelet op het bestreden arrest, op 17 januari 1974 door het arbeidshof te Brussel, afdeling Antwerpen, gewezen;

Overwegende dat het Fonds voor Arbeidsongevallen en Struyf Emiel zich tegen hetzelfde arrest in cassatie hebben voorzien; dat deze voorzieningen samengevoegd dienen te worden;

I. Op de voorziening van het Fonds voor Arbeidsongevallen tegen Emiel Struyf en op de voorziening van Struyf:

Over het middel van niet-ontvankelijkheid aan de voorziening van Emiel Struyf tegengeworpen door de naamloze vennootschap Securitas en hieruit afgeleid dat Struyf tegenover deze vennootschap berust heeft in het arrest en zijn recht op voorziening heeft verzaakt;

Overwegende dat de bepalingen van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 die de aan de getroffen toekomstige schadeloosstelling regelen, de openbare orde raken; dat het verzaken van het recht op voorziening in cassatie tegen, of het berusten in een beslissing over zulke bepaling nietig is;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan aangenomen worden;

Over het middel door het Fonds voor Arbeidsongevallen afgeleid uit de schending van artikel 25, inzonderheid derde lid van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.

doordat, na te hebben erkend dat de verergering van de blijvende arbeidsongeschiktheid zich voordeed bij het begin van het jaar 1970 en derhalve binnen de periode van herziening, het arrest niettemin de vordering tot betaling van de vergoedingen voor deze verergering ontvankelijk verklaart tegen eiser, die tot deze betaling zou gehouden zijn vanaf het verstrijken van de termijn van herziening, zulks om de redenen dat na het verstrijken

van de herzieningstermijn de verzekeraar-arbeidsongevalen nog enkel een definitief vastgestelde lijfrente moet uitkeren, dat de tijdelijke verergeringstoestanden die zich voordoen na de herzieningstermijn luidens artikel 25 van de wet van 10 april 1971 ten laste van eiser vallen en dat het desaanstaande zonder belang is dat de tijdelijke verergering zelf vóór het verstrijken van de herzieningstermijn ontstaan is ;

terwijl de vergoedingen voor de tijdelijke verergeringen enkel dan ten laste van eiser kunnen vallen, wanneer deze verergeringstoestanden zich voordoen na het verstrijken van de herzieningstermijn ; eiser niet hoeft tussen te komen voor de verergeringen welke zich tijdens de herzieningsperiode hebben voorgedaan, en nog na het verstrijken van de herzieningsperiode blijven voortduren, vermits in dergelijk geval de getroffene over een vordering tot herziening tegen de verzekeraar-arbeidsongevallen heeft beschikt :

en over het eerste middel door Emiel Struyf afgeleid uit de schending van artikel 25 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971,

doordat het arrest beslist dat, voor zover de vordering van eiser steunde op de tijdelijke verergeringen bedoeld in voormeld artikel 25, de verplichting tot uitkering van de daaraan beantwoordende vergoedingen door de verzekeraar-arbeidsongevallen, ten deze verweerster, ophield op het ogenblik dat de herzieningstermijn verstreek, namelijk ten deze op 5 september 1972,

terwijl, nu het arrest constateert dat de hoger bedoelde tijdelijke verergering zich reeds vóór het verstrijken van de herzieningstermijn had voorgedaan, verweerster, overeenkomstig de bepalingen van voormeld artikel 25, gehouden was tot betaling van de vergoedingen beantwoordende aan de ganse duur van die verergering, ook indien deze bleef voortduren na het verstrijken van de herzieningstermijn ;

Overwegende dat de vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid kan worden gewijzigd, hetzij ingevolge een herziening ingesteld overeenkomstig artikel 72 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, hetzij ingevolge een tijdelijke verergering van de arbeidsongeschiktheid in de voorwaarden bepaald door artikel 25 van dezelfde wet ;

Overwegende dat de omzetting van de vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid in een vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid met toepassing van artikel 25 ten laste valt van de verzekeraar die de vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid verschuldigd is, behoudens in het geval bepaald in lid 3 van dit artikel ;

Dat luidens dit lid 3 de vergoeding wordt vastgesteld en uitgekeerd door het Fonds voor Arbeidsongevallen ingeval de tijdelijke verergeringstoestanden zich voordoen na de herzieningstermijn bij een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 10 t.h. ;

Dat deze bepaling geen toepassing vindt, wanneer de verergering vóór het verstrijken van de herzieningstermijn is ontstaan ;

Overwegende dat, wanneer vóór het verstrijken van de herzieningstermijn noch een eis tot herziening is ingesteld noch een tijdelijke verergering is ontstaan, de aanspraken van de getroffene tegenover de verzekeraar definitief zijn vastgesteld en dezès overeenkomstige ver-

plichtingen niet meer kunnen worden beïnvloed door een wijziging in de toestand van de getroffene ;

Dat, wanneer daarentegen de tijdelijke verergering vóór het verstrijken van de herzieningstermijn is ontstaan, de verzekeraar de vergoeding voor tijdelijke verergering met toepassing van artikel 25, lid 1, verschuldigd is, zolang de getroffene het beroep waarin hij gereclasseerd werd, tijdelijk niet meer kan uitoefenen ; dat deze verplichting niet ophoudt te bestaan, wanneer die toestand na het verstrijken van de herzieningstermijn voortduurt, zelfs indien geen eis tot herziening werd ingesteld ;

Dat het Fonds voor Arbeidsongevallen met toepassing van artikel 25, lid 3, geen vergoeding verschuldigd is voor de tijdelijke verergering die vóór de herzieningstermijn is ontstaan, ook al duurt die verergering na het verstrijken van die termijn nog voort ;

Dat de middelen gegrond zijn ;

Over het tweede middel door Emiel Struyf afgeleid uit de schending van de artikelen 22, 23, 25 en 72 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971,

doordat het arrest de vordering van eiser tegen verweerster niet ontvankelijk verklaart en zijn vordering ten aanzien van verweerster slechts ontvankelijk verklaart voor zover zij de vergoeding van de tijdelijke verergering van arbeidsongeschiktheid beoogt, en de vordering van eiser verwerpt welke ertoe strekte, hetzij ten aanzien van verweerster hetzij ten aanzien van verweerster, te horen zeggen dat, nadat een nieuwe bestendigheid van de arbeidsongeschiktheid zou zijn verworven, eiser het recht had de mogelijke bestendige verergering te laten gelden,

terwijl, wanneer zoals ten deze, overeenkomstig de feitelijke vaststellingen van het arrest, de uitzonderlijke tijdelijke verergeringen, bedoeld in voormeld artikel 25, zich voordoen vóór het verstrijken van de termijn door voormeld artikel 72 bepaald voor het instellen van de vordering tot herziening, de getroffene luidens de bepalingen van voormeld artikel 25 opnieuw gesteld wordt in de juridische toestand bepaald door de voormelde artikelen 22 en 23, waaruit volgt dat, nadat opnieuw een arbeidsongeschiktheid met bestendig karakter zich zal hebben voorgedaan, de getroffene de eventuele ergere graad van deze blijvende arbeidsongeschiktheid hetzij ten aanzien van de verzekeraar, hetzij ten aanzien van verweerster zal kunnen inroepen om de daaraan beantwoordende vergoeding te bekomen ;

Overwegende dat met toepassing van artikel 25 van de arbeidsongevallenwet de vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid maar alleen wordt omgezet in een vergoeding voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid gedurende de periode dat de getroffene zijn beroep tijdelijk niet kan uitoefenen ; dat, wanneer geen eis tot herziening is ingesteld, de blijvende arbeidsongeschiktheid na het verstrijken van die periode niet opnieuw dient te worden vastgesteld door een nieuwe te homologeren overeenkomst of een beslissing met toepassing van artikel 24 ;

Dat het middel naar recht faalt ;

(...)

Om die redenen,

Voegt de onder de nummers 1451 en 1454 op de al-

gemene rol ingeschreven zaken samen ;

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zoverre het de vordering van Struyf tot herziening van de blijvende arbeidsongeschiktheid verwerpt ;

Verwerpt de voorziening van het Fonds voor Arbeidsongevallen in zoverre zij gericht is tegen de naamloze vennootschap Securitas ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het arbeidshof te Gent.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

K.I. — 25 APRIL 1975

Voorzitter : de h. E. Paternostre

Raadsheren : de hh. A. De Man en X. Claessens

Substituut-procureur-generaal : de h. L. Velleman

Advocaten : mrs. Van Haverbeke en G. Mertens de Wilmars loco H. Segers

Onderzoeksgerechten—Buitenvervolginstelling—Strafeloosheid.

Na haar bevoegdheid en de ontvankelijkheid van de vordering te hebben vastgesteld, dient de raadkamer niet alleen na te gaan of de ten laste gelegde feiten een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding uitmaken en of er bezwaren ten laste van de verdachte bestaan, doch tevens of het feit in hoofde van de verdachte strafbaar is. Om een feit te kunnen bestraffen is het niet voldoende dat de strafwet erop toepasselijk is, maar moet het bovendien ook ten laste van de pleger kunnen worden gelegd.

K. t/T.

Overwegende dat dit verzet ontvankelijk is ;

Overwegende dat de hoger geformuleerde wetsomschrijvingen van de ten laste van de verdachten gelegde feiten als volgt moeten worden verbeterd en aangevuld (...)

Overwegende dat er geen voldoende bezwaren tegen de eerste, tweede, derde en vierde verdachten bestaan uit hoofde van deze tenlasteleggingen en het verzet ten opzichte van hen derhalve niet gegrond is ;

Overwegende dat eveneens geen voldoende bezwaren tegen de vijfde verdachte bestaan uit hoofde van de tenlastelegging A) en het verzet desbetreffend ook niet gegrond is ;

Overwegende dat het verzet tegen de beschikking ten opzichte van de vijfde verdachte wat de tenlastelegging B) betreft, evenmin gegrond is, doch dat de beschikking desbetreffend ten onrechte steunt op de afwezigheid van bezwaren ;

Overwegende dat de raadkamer, na haar bevoegdheid en de ontvankelijkheid van de vordering te hebben vastgesteld, in de eerste plaats had dienen na te gaan niet alleen of de ten laste gelegde feiten een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding uitmaken, en er bezwaren tegen de verdachte bestaan, doch tevens of het feit in hoofde van de verdachte kan betoogd worden (cfr.

arrest Kamer van Inbeschuldigingstelling te Brussel van 30 september 1964, R.W., 1964-65, 667) ;

Overwegende dat wil een feit kunnen bestraft worden, de strafwet er niet alleen moet op toepasselijk zijn maar het feit ook ten laste van pleger ervan moet kunnen worden gelegd (Faustin-Hélie, *Traité de l'instruction criminelle*, II, nrs. 2863, 2866 en 2869 ; Schuind, *Traité pratique de droit criminel*, I, blz. 149, nr. 4 ; J. Constant, *Manuel de droit pénal — Principes généraux*, (1956), blz. 478, nr. 415 ; J. Simon, *Strafvordering*, I, nr. 552) ;

Overwegende dat de artikelen 462 en 492 van het Strafwetboek bepalen dat misbruik van vertrouwen, gepleegd "door een weduwnaar of een weduwe wat de zaken betreft die aan de overleden echtgenoot hebben toebehoord" en "door bloedverwanten in de opgaande lijn ten nadele van hun afstammelingen, of door aanverwanten in dezelfde graden" alleen tot burgerrechtelijke vergoeding aanleiding geven ;

Overwegende dat deze volstrekte grond van verschoning van toepassing is op de vijfde verdachte vermits de klacht en de stelling als burgerlijke partij tegen hem betrekking had op goederen en gelden die aan zijn overleden echtgenote hebben toebehoord en meer bepaald de aandelen in haar nalatenschap die toekwamen aan de burgerlijke partijen, respectievelijk zijn dochters en schoonzonen ;

Gezien de artikelen 63, 128, 136, 162, 194, 223, 235 van het Wetboek van Strafvordering en de artikelen 11, 12, 13, 14, 24, 31 tot 37 en 41 van de Wet van 15 juni 1935 ;

Gezien de wetsbepalingen van het Strafvorderingswetboek nopens de inbeschuldigingstellingen en beslissende gelijkvormig ;

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling,

Rechtsdoende op tegenspraak,

Na beraadslaging,

Geeft akte aan het openbaar ministerie van zijn vordering en de beweegredenen ervan aannemende ;

Ontvangt het verzet, met inachtneming van de hoger verbeterde en aanvullende wetsomschrijvingen ;

Verklaart het verzet ongegrond ;

Bevestigt de beschikking waartegen verzet doch ten opzichte van de vijfde verdachte en met betrekking tot de tenlastelegging B) enkel om reden dat dit wanbedrijf hem niet kan worden ten laste gelegd en slechts tot burgerrechtelijke vergoeding kan aanleiding geven.

Verwijst de burgerlijke partijen tot de kosten van hun verzet.

Verwijst ze ieder om aan elke verdachte te betalen als schadevergoeding het bedrag van één frank.

NOOT—Zie ook : Corr. Brussel, 24 juli 1967, J.T., 1968, 64, en het arrest van de K.I. Brussel van 6 november 1969 inzake A. Vanneste e.a., waarin geponereerd wordt dat "in geval van verjaring, de onderzoeksgerechten verplicht zijn de publieke vordering vervallen te verklaren, zonder te mogen nagaan of er voldoende bezwaren zijn tegen de verdachten". In een gelijkaardig arrest van de K.I. Brussel van 19 januari 1973 inzake H. werd beslist dat "ingeval de feiten ten laste van de verdachte verjaard zijn, het openbaar ministerie de

vordering tot buitenvervolginstelling niet mag gronden op het niet bewezen zijn van de feiten, maar wel op het verval van de publieke vordering. De raadkamer moet immers de strafvordering onontvankelijk verklaren, zonder de grond van de zaak te mogen onderzoeken".

In het onderhavige geval gaat het om een misbruik van vertrouwen dat blijkens de artt. 462 en 492 Sw. in hoofde van de verdachte straffeloos blijft, zodat het dan niet opgaat te beweren dat "er geen voldoende bezwaren zijn". Dit onderscheid bij de redenen van buitenvervolginstelling naar gelang het gaat om de afwezigheid van voldoende bezwaren of het verval van de publieke vordering is niet alleen van belang voor het gezag van gewijsde van deze beslissing (B. SALINGARDES, *Autorité des décisions de non-lieu, reprise de l'information sur charges nouvelles*, n° 9 in *Juris-classeur de droit pénal et de procédure pénale*; Cass. fr., 16 juli 1932, Bull. crim. n° 180), maar bovendien kan het gevolgen hebben in civilibus, wanneer het geding achteraf voor de burgerlijke rechtbank wordt verder gezet.

A. Vandeplass

HOF VAN BEROEP TE LUIK

19 JUNI 1974

Voorzitter : de h. Meers

Raadsheren : de hh. Spaes en Claessens

Openbaar ministerie : de h. Kuyl

Advocaten : mrs. Smeets, Demal, Bijwet, Knapen en Stas

Onrechtmatige overheidsdaad—Weg onder spoorwegbrug—Geen aanduiding van vrije hoogte—Aansprakelijkheid van Staat en gemeente—Geen aansprakelijkheid van de NMBS—Geen gebrek van de brug.

Een op een rijksweg rijdende vrachtwagen met container, die de reglementair toegelaten hoogte niet overschreed, liep schade op bij het rijden onder een spoorwegbrug met een boogvormig gewelf in twee achter elkaar liggende delen, waarvan het tweede deel 40 cm lager lag en wel zo, dat voor een bestuurder die onder de brug wilde komen, de verlaging zeer moeilijk te merken was.

In zulke omstandigheden is een wegbebakening door middel van het verbodsteken nr. 41 volstrekt noodzakelijk en de afwezigheid ervan wijst op een verzuim van de bevoegde overheid, dat in oorzakelijk verband met het ongeval staat.

De Staat is aansprakelijk, daar het tot de bevoegdheid van de minister van Openbare Werken behoort, het voor het aanbrengen van het teken vereiste aanvullend reglement vast te stellen. Ook de gemeente is aansprakelijk, daar zij wegens het verzuim van de minister in zijn plaats voor het uitvaardigen van een aanvullend reglement had moeten optreden.

De brug is geen verkeersbelemmering in de zin van art. 113 Wegverkeersreglement of art. 14 Wegverkeerswet, zodat deze artikelen ten aanzien van de gemeente en van de NMBS geen toepassing vinden.

De NMBS kan niet verweten worden, dat zij de Staat niet betreffende een toestand gewaarschuud heeft, die de Staat in de eerste plaats zelf diende te kennen.

De boogvorm van de brug en het niveauverschil kunnen niet als een gebrek van de brug aangemerkt worden. De vrije hoogte onder de brug is veeleer een kenmerk van de weg dan van de brug zelf.

Belgische Staat t/ N.V. Schreurs e.a.

Overwegende dat op 29 mei 1968, Leenkens Georges, in dienst van geïntimeerde Heeren, een aan deze toebehorende tractor met oplegger bestuurde, die geladen was met een container toebehorende aan geïntimeerde n.v. Schreurs; dat hij te Eupen op een rijksweg onder een brug van de N.M. der Belgische Spoorwegen doorreed en deze raakte met de container die beschadigd werd; dat in verband met dit ongeval de n.v. Schreurs, oorspronkelijk aanlegster, van partij Heeren een schadevergoeding vorderde van 78.348 frank, terwijl Heeren achtereenvolgens de stad Eupen en de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Openbare Werken, dagvaardde in tussenkomst en vrijwaring en deze laatste, op zijn beurt, de N.M. der Belgische Spoorwegen in tussenkomst opriep;

Overwegende dat voor de eerste rechter de n.v. Schreurs niet alleen conclusie genomen heeft tegen de door haar gedagvaarde partij Heeren, doch tevens rechtstreeks tegen de door deze in tussenkomst geroepen partijen, de stad Eupen en de Belgische Staat; dat deze laatste eveneens tegen de door Heeren mede in tussenkomst geroepen stad Eupen heeft geconcludeerd;

Overwegende dat door het bestreden vonnis, gewezen na het getuigenverhoor gehouden ter uitvoering van het tussenvonnis van 24 december 1969 en na de plaatsopneming gehouden ter uitvoering van het tussenvonnis van 25 november 1971, de hoofdeis van de n.v. Schreurs tegen Heeren evenals de eis in tussenkomst van Heeren tegen de Belgische Staat ingewilligd en de eisen in tussenkomst van Heeren tegen de Stad Eupen en van de Belgische Staat tegen de N.M.B.S. afgewezen werden;

Overwegende dat de materialiteit van het ongeval niet meer betwist wordt evenmin als het bedrag van de schade; dat, wat de omstandigheden van het ongeval betreft, door de voorgelegde stukken en inzonderheid door de processen-verbaal van getuigenverhoor en plaatsopneming is komen vast te staan;

— dat de bedoelde spoorwegbrug, in boogvorm gebouwd, deze particulariteit vertoont, dat het gewelf bestaat uit twee achter elkaar liggende delen waarvan het tweede, gezien in de door het voertuig Heeren gevolgde richting, circa 40 centimeter lager ligt dan het eerste;

— dat deze verlaging voor een onder de brug inrijdende bestuurder zeer moeilijk op te merken viel;

— dat de container met dit verlaagde gedeelte van de brug in aanraking gekomen is;

— dat ten tijde van het ongeval de vrije hoogte niet gesignaleerd was doch dat nadien verkeerstekens nr. 41 aangebracht werden met de vermelding 3 meter 40;

— dat uit niets blijkt en trouwens niet beweerd wordt dat het voertuig Heeren met de daarop geplaatste container de door artikel 57/3°, voorheen artikel 61/3°, van het Verkeersreglement toegelaten hoogte van 4 meter te boven ging;

— dat daarentegen — en hoewel de juiste vrije hoogte van de brug in de voorgelegde stukken niet vermeld wordt — door het ongeval zelf en door de later geplaatste verkeerstekens nr. 41 voldoende bewezen is dat het verlaagde gedeelte van de brug in elk geval boven de zijanten van de weg lager lag dan de voor de voertuigen toegelaten hoogte van 4 meter;

Aangaande de hoofdeis van de n.v. Schreurs tegen

Heeren en, bij uitbreiding, tegen de stad Eupen en de Belgische Staat

Overwegende dat aan oorspronkelijke aanlegster, de n.v. Schreurs, noch door oorspronkelijke verweerder Heeren, noch door de andere partijen enige fout in verband met het ongeval verweten wordt en de Belgische Staat, in zijn voor het Hof genomen conclusie uitdrukkelijk stelt dat de n.v. Schreurs in beroep alleen maar werd opgeroepen ten einde de zaak in haar geheel te behouden ;

Overwegende dat de eerste rechter, na bij tussenvonnis van 24 december 1969, de toepassing van artikel 1902 van het Burgerlijk Wetboek te hebben verworpen, op oordeelkundige wijze de hoofdeis tegen partij Heeren in haar hoedanigheid van huurster van de container grond verklaarde ; dat partij Heeren zich trouwens in haar voor het Hof genomen conclusie ertoe beperkt de ongegrondverklaring van het beroep van de Belgische Staat te vragen, zodoende impliciet haar aansprakelijkheid ten opzichte van de n.v. Schreurs erkennend ;

Overwegende dat voor het Hof, de n.v. Schreurs haar in eerste aanleg rechtstreeks tegen de door Heeren in tussenkomst geroepen stad Eupen en Belgische Staat uitgebreide eisen niet meer handhaaft, aangezien zij in hooforde de bevestiging van het bestreden vonnis vraagt hoewel dit haar rechtstreekse conclusie tegen de stad Eupen en de Belgische Staat niet inwilligde ; dat de gevraagde schadevergoeding van 78.348 frank niet betwist wordt ;

Overwegende dat, in deze omstandigheden, het bestreden vonnis bevestigd wordt ten opzichte van de n.v. Schreurs ;

Aangaande de eis in tussenkomst van Heeren tegen de stad Eupen en de Belgische Staat

Overwegende dat de omstandigheid dat de vrije hoogte onder de brug kleiner was dan de maximum hoogte van de voertuigen, lading inbegrepen, toegelaten door artikel 57/3°, ongetwijfeld een gevaar uitmaakte voor voertuigen die, zoals dat van partij Heeren, nochtans de reglementaire hoogte niet overschreden ; dat derhalve een aangepaste signalisatie door middel van het verkeersteken nr. 41 volstrekt noodzakelijk was en de afwezigheid van zulk teken op een verzuim van de bevoegde overheid wijst ; dat dit verzuim des te meer in oorzakelijk verband staat met het ongeval daar de verlaging van het tweede gedeelte van de brug zeer moeilijk zichtbaar was ;

Overwegende dat het teken nr. 41 een verbodsteken is, zodat de plaatsing ervan een aanvullend reglement veronderstelt ; dat luidens artikel 3, § 3, van de Wet van 15 april 1964 (thans art. 3, § 1, van de Wet op de politie van het Wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk Besluit van 16 maart 1968) het vaststellen van de aanvullende reglementen die betrekking hebben op de rijkswegen behoort tot de bevoegdheid van de minister van Openbare Werken ; dat, daar de weg waarop het ongeval gebeurde een rijksweg is, de eis in vrijwaring door partij Heeren ingesteld tegen de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Openbare Werken, gegrond is ;

Overwegende dat de Belgische Staat ten onrechte

staande houdt, dat de geleider van Heeren niet de vereiste voorzichtigheid aan de dag gelegd heeft ; dat immers uit niets blijkt dat deze geleider onaanachtig was of te snel reed ; dat zoals hierboven gezegd, de verlaging van de brug zeer moeilijk zichtbaar was ; dat de afwezigheid van signalisatie van de vrije hoogte onder de brug op zichzelf niet kon of moest doen vermoeden dat deze vrije hoogte ontoereikend was voor het voertuig bestuurd door Leenkers, doch, integendeel, van aard was om deze laatste een gewettigd vertrouwen in te boezemen dat ter zake precies door het verzuim van signalisatie verschalkt werd ; dat Leenkers evenmin kon voorzien dat hij, door zich te schikken naar de doorlopende witte lijn, een ongeval zou veroorzaken ; dat derhalve de Belgische Staat zich ten opzichte van Heeren tevergeefs beroept op artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat de stad Eupen verkeerdelijk opwerpt dat er geen eis in hoger beroep is tegen haar buitenzakestelling ; dat immers, luidens artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek, het hoger beroep het geschil zelf aanhangig maakt bij de rechter in hoger beroep ; dat derhalve, gezien de in eerste aanleg genomen conclusies en het daardoor meer bepaald tussen de Belgische Staat en de stad Eupen tot stand gekomen rechtsverband, het geschil tussen deze beide partijen insgelijks voor het Hof aangebracht is ;

Overwegende, wat de stad Eupen betreft, dat artikel 3, § 2, van de gecoördineerde wetten op de politie van het Wegverkeer aan de gemeenteraden opdraagt de in § 1 bedoelde aanvullende reglementen vast te stellen, indien de bevoegde minister dat niet heeft gedaan ; dat waar "in casu" zoals hoger gezegd de minister van Openbare Werken verzuimd had een aanvullend reglement tot plaatsing van het vereiste teken nr. 41 uit te vaardigen, de stad Eupen in zijn plaats had moeten optreden ; dat zij, door zulks niet te doen dan ook op haar beurt in gebreke is gebleven ;

Overwegende dat de stad Eupen vruchteloos opwerpt dat voor haar grondgebied en de omliggende gemeenten geen raadgevende commissie zoals bedoeld in genoemd art. 3, § 2, werd opgericht ; dat immers uit dit artikel voldoende blijkt dat het advies van zulke commissie alleen vereist is wanneer het gaat om gemeenten die deel uitmaken van groepen van gemeenten als bedoeld in art. 7, eerste lid, van de gecoördineerde wetten ; dat bijgevolg het niet-bestaan van zodanige commissie voor een bepaalde gemeente deze niet ontheft van haar wettelijke, hoewel suppletieve, verplichting tot het vaststellen van aanvullende reglementen indien de bevoegde minister dit niet gedaan heeft ;

Overwegende dat, daar deze wettelijke verplichting voor de gemeente thans voortspuit uit art. 3, § 2, van de gecoördineerde wetten, de stad Eupen eveneens tevergeefs staande houdt, dat de bevoegdheid van de gemeente voor permanente toestanden afgeschaft werd door art. 10 van deze wetten (art. 10 Wet van 15 april 1964) ;

Overwegende dat, waar ter zake de gemeente Eupen behoorde bij plaatsvervangende of suppletieve het besproken aanvullend reglement te nemen, de plaatsing van het verbodsteken nr. 41 dat de materiële verwezenlijking van dit reglement uitmaakte krachtens art. 13 van de gecoördineerde wetten eveneens aan deze gemeente toe-

kwam ;

Overwegende dat, zoals verderop nog zal worden uiteengezet bij de bespreking van de aansprakelijkheid van de N.M. der Belgische Spoorwegen, de verlaging van de brug geen verkeersbelemmering is in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten zodat dit artikel in casu geen toepassing vindt ;

Overwegende dat, in deze omstandigheden, de eis in tussenkomst van Heeren tegen de stad Eupen gegrond blijkt ;

Overwegende dat ten opzichte van partij Heeren de stad Eupen en de Belgische Staat solidair tot vrijwaring gehouden zijn ;

Overwegende dat echter, gelet op de conclusie van de Belgische Staat tegen de stad Eupen, het gepast voorkomt de onderlinge aansprakelijkheid tussen hen te verdelen ; dat, aangezien inzake het nemen van de gepaste maatregelen de Belgische Staat een hoofdzakelijke en de stad Eupen enkel een subsidiaire bevoegdheid had, het Hof van oordeel is dat de eerste voor twee derde en de tweede voor het overige derde dient bij te dragen ;

Aangaande de eis in tussenkomst door de Belgische Staat gericht tegen de N.M. der Belgische Spoorwegen

Overwegende dat de Belgische Staat in zijn exploit van dagvaarding in tussenkomst tegen de N.M. Belgische Spoorwegen zijn vordering grondde op artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek en in zijn voor de eerste rechter genomen conclusie zich eveneens beriep op artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de politie van het wegverkeer ; dat hij in zijn voor het Hof genomen conclusie, geen gewag meer maakt van genoemd artikel 14 doch, anderzijds, benevens artikel 1384, ook artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek inroept ;

Overwegende, voor zover nodig, dat de brug in kwestie geen verkeersbelemmering is in de zin van artikel 113 van het Verkeersreglement of van artikel 14 van de gecoördineerde wetten doch een kunstwerk dat door zijn constructie en blijvend karakter tot de structuur van de weg zelf behoort ; dat bijgevolg artikel 14 van de gecoördineerde wetten ter zake evenmin toepasselijk is ten aanzien van de N.M. der Belgische Spoorwegen als, zoals reeds vermeld, ten aanzien van de stad Eupen ;

Overwegende dat, volgens het proces-verbaal van plaatsopneming door de eerste rechter opgesteld, de spoorwegbrug geen sporen van verzakking vertoonde en er in de loop der debatten, geen gewag wordt gemaakt van enig gebrek aan onderhoud ; dat de brug beantwoordde aan haar bestemming en klaarblijkelijk destijds gebouwd werd volgens de normale geldende opvattingen en noodwendigheden ; dat in deze optiek, ook de boogvorm of het niveauverschil niet als een gebrek in de zaak kan beschouwd worden ; dat de vrije hoogte onder de brug eerder een kenmerk van de weg was dan van de brug zelf ; dat de N.M. der Belgische Spoorwegen dan ook niet verantwoordelijk kan gesteld worden op grond van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek ;

Overwegende dat ook artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek tegen de N.M. der Belgische Spoorwegen niet kan ingeroepen worden daar deze geen fout of verzuim begaan heeft in verband met het ongeval ; dat het uitvaardigen van aanvullende reglementen of het aanbrengen

van signalisaties niet aan haar toekwam ; dat aan de N.M. der Belgische Spoorwegen niet kan verweten worden de Belgische Staat niet verwittigd te hebben betreffende een toestand die deze laatste, als beheerder van de weg, in de eerste plaats zelf diende te kennen en die, zoals hierboven gezegd, in ondergeschikte orde behoorde tot de bevoegdheid van de stad Eupen doch, in geen enkel opzicht, tot die der N.M. der Belgische Spoorwegen.

Overwegende dat, dientengevolge, de eerste rechter op oordeelkundige wijze de eis van de Belgische Staat tegen de N.M. der Belgische Spoorwegen ongegrond heeft verklaard ;

Aangaande het incidenteel beroep van de N.M.B.S. t/ Heeren

Overwegende dat uit de boven aangehaalde beweegredenen betreffende de aansprakelijkheid van de Belgische Staat voldoende blijkt dat het incidenteel beroep van de N.M. der Belgische Spoorwegen strekkende tot afwijzing van de eis in vrijwaring van partij Heeren tegen de Belgische Staat iedere grond mist ;

Om die beweegredenen :

Ontvangt het hoger beroep en de incidentele beroepen ;

Hervormt het bestreden vonnis betreffende de eis in vrijwaring door partij Heeren gericht tegen de stad Eupen ;

Verklaart deze eis gegrond en veroordeelt de stad Eupen om partij Heeren te vrijwaren tegen alle veroordelingen tegen hem uitgesproken op de hoofdeis der n.v. Schreurs tegen Heeren ;

Veroordeelt dienvolgens de stad Eupen solidair met de Belgische Staat vertegenwoordigd door de minister van Openbare Werken, te betalen aan partij Heeren de som van *acht en zeventig duizend drie honderd acht en veertig frank* vermeerderd met de vergoedende interesten sedert 21 mei 1968, dag van het ongeval, de gerechtelijke interesten sedert 2 oktober 1968, datum van de dagvaarding, en de gerechtskosten van de hoofdeis zo in eerste aanleg als in beroep ;

Zegt voor recht dat, in de onderlinge verhouding tussen de Belgische Staat en de stad Eupen, de Belgische Staat de 2/3 en de stad Eupen het overige 1/3 zal dragen van de door beiden solidair aan partij Heeren verschuldigde hoofdsom, interesten en kosten ;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige ;

Veroordeelt de Belgische Staat tot de beroepskosten van zijn eis in vrijwaring tegen de N.M. Belgische Spoorwegen ;

Veroordeelt de Belgische Staat tot de 2/3 en de stad Eupen tot 1/3 van de kosten van de tegen hen beiden gerichte eisen in vrijwaring zo in eerste aanleg als in graad van beroep.

NOOT—Zie Hof Brussel, 25 maart 1971, R.W., 1970-71, 1760.

Over de verhouding tussen de Staat en de gemeente bij verzuim de nodige maatregelen te nemen leze men : Cass., 5 sep-

tember 1969, R.W., 1969-70, 157; Cass., 1 februari 1973, R.W., 1972-73, 1856.

Vgl. Trib. adm. Grenoble, 31 mei 1972, D., 1973, 431 en de noot van J. ROBERT, "La responsabilité de la puissance publique pour défaut ou insuffisance des panneaux de signalisation routiers"; Cons. d'Et., 20 oktober 1972, J.T., 1973, 423; Cons. d'Et., 4 januari 1974, D., 1974, 221, en de noot van F. MODERNE, "A propos des accidents causés par le dérèglement des feux de signalisation automatiques; conditions et régime de la responsabilité de l'administration".

Zie meer algemeen over de verplichting te reglementeren: Cass., 23 april 1971, R.W., 1970-71, 1793, met conclusie van de advocaat-generaal F. Dumon; J.T., 1972, 690, met noot van Ph. MAYSTADT; R.C.J.B., 1975, 5, en de noot van F. DELPEREE, "L'obligation de régenter".

ARBEIDSRECHTBANK TE BRUSSEL

2e KAMER — 11 MAART 1975

Rechter: de h. F. Craninx

Openbaar ministerie: de h. L. Roex

Advocaten: mrs. Van Cauter, loco Gilon en De Raeymaeker

Arbeidsovereenkomsten—Toepasselijkheid van de Wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken en het Taaldecreet van 19 juli 1973—Terugwerkende kracht van het Taaldecreet—Absolute nietigheid ambtshalve door de rechter aan te voeren.

Artikel 10, zesde lid van het Taaldecreet van 19 juli 1973, verleent terugwerkende kracht aan de sanctie van absolute nietigheid welke ambtshalve door de rechter moet aangevoerd worden ten aanzien van de stukken die in een andere taal dan het Nederlands werden opgesteld in strijd met het bepaalde van art. 52, § 1, van de bij K.B. van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, hetgeen in feite betekent vanaf de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963.

De individuele arbeidsovereenkomst, hoewel een tweezijdig contract zijnde, ontstaan uit de wilsovereenstemming van de contracterende partijen, en aldus van belang zijnde voor beide partijen, is een akte bestemd voor het personeel en valt als zodanig onder toepassing van art. 52. Dit artikel, noch artikel 59 van de bij K.B. geordende wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, zijn in strijd met de Grondwet.

De talenkennis van de rechter doet geen afbreuk aan de verplichtingen welke aan verweerster zijn opgelegd door wettelijke bepalingen van openbare orde.

De rechtbank mag ambtshalve geen kennis nemen van documenten, die opgesteld zijn in strijd met bepalingen van openbare orde. Overeenkomstig het bepaalde in art. 10, derde lid, van het Taaldecreet dient ambtshalve de vervanging van de nietige stukken te worden bevolen.

Etienne t/ P.V.B.A. Weckx en Co

Overwegende dat ter zitting van 10 januari 1975 op verzoek van verweerster de zaak in voortzetting werd verdaagd tot op de terechtzitting van 23 januari 1975 ten einde haar de mogelijkheid te geven een aanvullende conclusie te nemen in antwoord op de door de rechtbank ambtshalve gedane opmerking dat bepaalde in de Franse taal gestelde stukken van het dossier niet in overeen-

stemming waren met de bepalingen van de bij K.B. van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken; (...)

In feite

Eiser trad op 1 juli 1971 in dienst van verweerster krachtens een geschreven contract van bepaalde tijd gesteld in de Franse taal en geldig voor een periode van zes maanden, van 1 juli tot 31 december 1971, in hoedanigheid van handelsvertegenwoordiger.

Krachtens een geschreven contract van bepaalde tijd gedateerd 1 januari 1972 eveneens gesteld in de Franse taal bleef eiser verder in dienst van verweerster voor een termijn van drie maanden, van 1 januari tot 31 maart 1972.

Op 31 maart 1972 nam dit contract een einde door verloop van de termijn.

Vanaf 1 april 1972 bleef eiser dezelfde functies als voorheen uitoefenen, volgens eiser in dezelfde hoedanigheid van bediende-vertegenwoordiger, volgens verweerster in hoedanigheid van vrij agent.

Bij brief van 5 juli 1972 deelt verweerster aan eiser mede dat van zijn diensten wordt afgezien vanaf 31 juli 1972.

Op 11 oktober 1972 betaalde verweerster bij wijze van opzegging onder voorwendsel dat de maand juli 1972 was betaald, een vergoeding uit gelijk aan twee maanden loon, nl. voor de maanden augustus en september 1972 (zie bankorder van 11 oktober 1972).

De vordering

De door eiser ingestelde vordering, zoals gewijzigd in conclusie, strekt ertoe verweerster te veroordelen tot (...)

In rechte

I. Taalgebruik

Het staat vast dat verweerster haar exploitatiezetel heeft te Heverlee, in het arrondissement Leuven, dat eiser franstalig is en zijn werkkring had in Waals Brabant en in de agglomeratie Brussel.

Het staat eveneens vast dat aan de rechtbank volgende stukken worden voorgelegd:

- 1) de arbeidsovereenkomst van 1 juli 1971 en van 1 januari 1972;
- 2) de betalingsopdrachten door verweerster aan haar bankinstelling gegeven;
- 3) de brieven van 5 juli en 15 september 1972 door verweerster aan eiser gericht;

Argumenten van verweerster

A. Het Decreet van 19 juli 1973 tot regeling van het gebruik van de talen voor de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en de werknemers, alsmede van de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen (B.S. 6 september 1973), verder kortweg het Decreet genoemd, is niet toepasselijk wijl het posterieur is aan de vorengenoemde stukken;

B. Het ter zake gestelde taalprobleem dient slechts te

worden onderzocht in functie van de door het K.B. van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken, verder kortweg de gecoördineerde wetten genoemd, inzonderheid van de artikelen 52 en 59, in welk verband verweerster betoogt :

1° de bepalingen van de voornoemde artikelen 52 en 59 zijn niet van openbare orde daar geen nietigheid of sanctie gesteld is voor akten die niet beantwoorden aan de voorschriften van deze artikelen, welke slechts dwingende bepalingen bevatten opgelegd in het voordeel van het personeel waarvoor zij bedongen werden, waaruit volgt dat de rechter de overzetting van de neergelegde stukken in de taal van de rechtspleging slechts kan bevelen bij toepassing van artikel 8 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken op verzoek van de partij tegen wie die stukken worden ingeroepen zodat alleen verweerster de vertaling zou kunnen vragen daar eiser zelf als francofoon de vertaling niet vraagt en zelf de gezegde stukken tot staving van zijn eis voorlegt ;

2° de overgelegde stukken beantwoorden niet aan de bepaling van genoemd artikel 52, § 1 : "akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en die welke bestemd zijn voor het personeel", en vallen derhalve niet onder toepassing van de genoemde artikelen 52 en 59 :

a) de contracten van 1 juli 1971 en 1 januari 1972 zijn tweezijdige contracten die niet van het bedrijf uitgaan doch ontstaan uit de wilsovereenstemming door beide contracterende partijen uitgedrukt in de taal van hun keuze ; de individuele overeenkomst welke uiteindelijk voor ieder van de contracterende partijen is bestemd (vgl. artikel 1325 B.W.) is dus niet uiteindelijk of voornamelijk bestemd voor de bediende en valt bijgevolg buiten de toepassing van artikel 52 dat slechts doelt op akten en bescheiden waarvan de eindbestemming het personeel is of waarbij het personeel de voornaamste belanghebbende is ;

b) de voorgelegde betalingsbewijzen zijn niet wettelijk opgelegd (overschrijvingen van loon) noch voor eiser bestemd, doch uitsluitend een uitgevoerd bankorder ;

c) de tussen partijen gewisselde brieven, niet opgelegd zijnde door een wet of reglement, vallen evenmin onder toepassing van gezegd artikel 52 ;

d) de bestelbons zijn akten die uiteindelijk bestemd zijn voor het bedrijf en de klant ;

3° artikel 52 van de gecoördineerde wetten, zelfs al is het een coördinatie van artikel 41 van de Wet van 2 augustus 1963, is strijdig met artikel 23 van de Grondwet waarbij bepaald dat het gebruik van de in België gesproken talen vrij is en niet kan worden geregeld dan door een wet en nog alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken zodat er een conflict van wetten bestaat tussen enerzijds de Grondwet en anderzijds de Wet van 2 augustus 1963, in welk geval de rechter niet heeft te onderzoeken of deze laatste wet al dan niet grondwettelijk is, doch zich alleen heeft uit te spreken over welke rechtsregel primeert, zoals hij dit moet doen bij conflict tussen nationale wet en internationale normen (cfr. *J.T.*, 26 oktober en 2 november 1974, sub. III, 4° - b) en in het voorgelegde geval is het de Grondwet die primeert op de gewone wet ;

4° de rechter heeft verklaard de door partijen vrij gekozen taal machtig te zijn.

Antwoord van de rechtbank

A. De vraag naar de toepasselijkheid van het Decreet

Een door de Cultuurraad genomen decreet wordt door de grondwetgever op gelijke voet gesteld met de wet.

Het Decreet kan derhalve een vroegere wet — met gewone meerderheid aangenomen — wijzigen of opheffen mits de Cultuurraad *ratione materiae* bevoegd is (R. Blanpain, *Arbeidsrecht*, I, 8, 39, nr. 77).

Ter zake wordt de materiële bevoegdheid van de Cultuurraad tot regeling van het taalgebruik, steunend op artikel 59bis, § 3, 3, van de Grondwet, luidend als volgt :

"Bovendien regelen de Cultuurraden, bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet, het gebruik van de talen voor : (...)

3° de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen" niet betwist.

In de mate waarin het Decreet geen datum bepaalt voor zijn inwerkingtreding dient toepassing gemaakt van het algemeen principe van artikel 2 B.W. waarbij wordt gesteld dat de wet alleen beschikt voor de toekomst en dat zij geen terugwerkende kracht heeft, zodat het Decreet overeenkomstig het bepaalde in artikel 4 van de Wet van 31 mei 1961 bindend is vanaf de tiende dag na zijn bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, dus vanaf 16 september 1973.

Bovendien is het Decreet, omdat het van openbare orde is (Voorstel van decreet tot vernederlandsing van het bedrijfsleven, Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap 1972-1973, nr. 60/1, blz. 2) vanaf 16 september 1973 onmiddellijk van toepassing op de toekomstige, dus niet voltrokken rechtsgevolgen van toestanden of rechtsverhoudingen, ontstaan vóór zijn inwerkingtreding (Vgl. "De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, I, nr. 231quinquies).

Het algemeen principe van artikel 2 B.W. een wettelijk principe zijnde, heeft nochtans slechts een beperkte draagwijdte ; het richt zich alleen maar tot de rechter om tot interpretatie van de wet te dienen wanneer de rechter over een concreet geval van terugwerking ener wet te oordelen heeft ; deze regel geldt niet voor de wetgever — de Cultuurraad — die vrij blijft aan de door hem uitgevaardigde wet — decreet — wel terugwerken de kracht toe te kennen.

Terugwerkende kracht kan door de wetgever worden verleend zowel aan de wet in haar geheel als aan haar onderscheiden bepalingen afzonderlijk.

Artikel 10, eerste lid, van het Decreet bepaalt dat de stukken of handelingen die in strijd zijn met de bepalingen van het Decreet nietig zijn en dat de nietigheid ambtshalve door de rechter wordt vastgesteld.

Hetzelfde artikel 10, zesde lid, verklaart deze sanctie eveneens toepasselijk ten aanzien van de akten en bescheiden van de ondernemingen, voorgeschreven bij wetten en reglementen, en van die bestemd voor het personeel die reeds, overeenkomstig artikel 52, § 1, van het K.B. van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wet-

ten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, in het Nederlands dienden te worden gesteld.

De bepaling van artikel 10, zesde lid, verleent terugwerkende kracht aan de sanctie van de absolute nietigheid welke ambtshalve door de rechter moet ingeroepen worden ten aanzien van de stukken die in een andere taal dan het Nederlands werden opgesteld in strijd met het bepaalde van artikel 52, § 1, van de gecoördineerde wetten, hetgeen in feite betekent vanaf de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963 waarvan het K.B. van 1966 de bepalingen coördineerde (R. Blanpain, *Arbeidsrecht*, I, 37, nr. 72).

Daar het Decreet wegens zijn karakter van openbare orde onmiddellijk van toepassing is op de toekomstige rechtsgevolgen van toestanden of rechtsverhoudingen ontstaan vóór zijn inwerkingtreding, zou de bepaling van artikel 10, zesde lid, geen enkele zin hebben zonder de door de Cultuurraad eraan verleende terugwerkende kracht.

Welnu, een wettekst dient te worden geïnterpreteerd veeleer in de zin dat hij een betekenis kan hebben, dan in de zin dat hij volledig nutteloos is.

De terugwerkende kracht van deze tekst volgt trouwens ook uit de bedoelingen van de Cultuurraad zoals deze blijken uit de voorbereidende teksten van het Decreet, namelijk het vervangen van de zwakke en ondoelmatige sanctie van de tijdelijke niet-tegenstelbaarheid van het gebrekkige stuk (gecoördineerde wetten, art. 59) door de definitieve en zware sanctie van de absolute nietigheid (cfr. M. Taquet en C. Wantiez, "Le décret du 19 juillet 1973", *J.T.T.*, 1973, 280).

Daar de toepassing van de sancties van het Decreet ter zake afhankelijk is van de al dan niet toepasselijkheid van de gecoördineerde wetten, dient de rechtbank ook de argumenten te onderzoeken die door verweerster tegen deze toepasselijkheid, inzonderheid van de artikelen 52 en 59 worden aangevoerd.

B. De vraag naar de toepasselijkheid van de gecoördineerde wetten, inzonderheid de artikelen 52 en 59

1° Karakter van openbare orde van de artikelen 52 en 59

Artikel 52, § 1, van de gecoördineerde wetten zegt dat voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, de private nijverheids-, handels- en financiebedrijven de taal gebruiken van het gebied waar hun exploitatiezetel gevestigd is.

Deze positieve rechtsregel is gesanctioneerd door het bepaalde in artikel 59 van genoemde wetten, dat deel uitmaakt van hoofdstuk VII, getiteld "Sancties" en dat luidt als volgt: "Wanneer wordt vastgesteld dat de handelingen of bescheiden naar vorm in strijd met de beschikkingen van artikel 52 werden opgesteld moeten zij, hetzij uit eigen beweging hetzij op aanmaning van de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie, door de betrokken private nijverheids-, handels- of financiebedrijven door bescheiden of handelingen vervangen worden die naar de vorm regelmatig zijn".

Het is derhalve ten onrechte dat verweerster beweert dat in geen enkele sanctie is voorzien voor akten of bescheiden die niet beantwoorden aan de voorschriften van artikel 52 voornoemd.

In tegenstelling met het bepaalde in artikel 58 van genoemde wetten, waarbij administratieve handelingen en verordeningen die naar vorm of naar inhoud strijdig zijn met de bepalingen van deze wetten, nietig worden verklaard (advies R. v. St., *Kamer*, 1961-1962, stuk 331/1, blz. 88) werd met de sanctie van artikel 59 slechts beoogd de ondernemingen te verplichten de vernederlandiging van het bedrijfsleven in de hand te werken (zie verklaring Sledsens, *Senaat, Parl. Hand.*, 23 juli 1963, blz. 1485).

De bedoeling van de wetgever was de bedrijven te verplichten zich aan te passen aan de culturele integriteit van beide landstalen (*Parl. Hand., Senaat*, 25 juli 1963, blz. 1538).

Het karakter van openbare orde van de bepalingen in kwestie vloeit derhalve duidelijk voort uit de voorbereidende besprekingen van de wet die de wil van de wetgever, welke alléén bepalend is voor het karakter van openbare orde van de wet, te kennen geven (zie: Cass., 30 november 1933, *Pas.*, 1934, I, 88; Cass., 28 november 1929, *Pas.*, 1930, I, 34, en voetnoot 4; Cass., 12 mei 1922, *Pas.*, 1922, I, 296, en de conclusie van de proc.-gen. Terlinden; C. Cambier, *Droit administratif*, Brussel, 1968, blz. 208 en vgl.).

Het argument van verweerster gebaseerd op artikel 8 van de Wet van 15 juli 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken is bijgevolg ter zake niet dienend.

2° De overgelegde stukken beantwoorden niet aan de bepaling van artikel 52, § 1

Artikel 52, § 1, van de gecoördineerde wetten regelt het gebruik van de talen enerzijds voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en anderzijds voor de akten en bescheiden die bestemd zijn voor het personeel (Cass., 6 februari 1970, *Arr. Cass.*, 1970, 526-528).

Onder akten en bescheiden bestemd voor het personeel dienen te worden verstaan alle geschriften die van belang zijn hetzij voor het personeel als groep, hetzij voor de werknemer individueel, waarbij de term werknemer doelt op de partijen bij een arbeidsovereenkomst (R. Blanpain, *Arbeidsrecht*, I, 8, 12, nr. 19-20; I. De Weerd, "Wettelijke bepalingen betreffende het taalgebruik in het bedrijfsleven", nr. 3, *R.W.*, 1963-64, 284).

De individuele arbeidsovereenkomst, hoewel een tweezijdig contract zijnde, ontstaan uit de wilsovereenstemming van de contracterende partijen, en aldus van belang zijnde voor beide partijen, is een akte bestemd voor het personeel en valt als dusdanig onder toepassing van artikel 52 (Arbh. Brussel, 9 januari 1973, 3e K.R. nr. 2526, N.D. 34/350/779/2/59; R. Blanpain, *Arbeidsrecht*, I, 8, 12, nr. 21);

A fortiori vallen beide contracten van 1 juli 1971 en van 1 januari 1972 onder toepassing van artikel 52, § 1, daar zij contracten zijn voor een bepaalde tijd, waarvan de schriftelijke vaststelling voorgeschreven is door artikel 2 van de gecoördineerde wetten op de arbeidsovereenkomsten voor bedienden, en aldus bedoeld zijn door "akten die voorgeschreven zijn bij de wetten".

De rechtbank gaat ermee akkoord dat de door verweerster neergelegde bankorders en bestelbons vallen buiten de toepassing van artikel 52.

De brief van 5 juli 1972 is door verweerster gericht

aan eiser en stelt eiser ervan in kennis dat vanaf 31 juli 1972 aan zijn overeenkomst een einde gemaakt wordt.

In de mate waarin eiser vanaf 1 april 1972 met verweerster was verbonden door een arbeidsovereenkomst, hetgeen door verweerster wordt betwist, is deze brief duidelijk een bescheid dat bestemd is voor eiser en dat voor hem van belang is als bewijs van zijn afdanking als personeelslid; in die mate valt deze brief derhalve onder toepassing van artikel 52 (zie verder).

Anders is het wat betreft de brief van 15 september 1972 die aan eiser is gericht op een ogenblik dat hij geen deel meer uitmaakt van het personeel en die bijgevolg geen voor het personeel bestemd bescheid vormt.

3° De Grondwet primeert op de gewone wet

Met haar vierde argument stelt verweerster het delicate probleem nopens de bevoegdheid van de rechterlijke macht om controle uit te oefenen op de overeenstemming tussen de wet en de Grondwet.

In de uiteenzetting van haar argumentatie geeft verweerster toe dat de rechter niet heeft te onderzoeken of de Wet van 2 augustus 1963 al dan niet grondwettelijk is doch zich alleen heeft uit te spreken over welke rechtsregel primeert, zoals hij dit moet doen bij conflict tussen nationale wet en internationale normen.

De stelling dat de rechter bij conflict tussen nationale wet en internationale normen de voorkeur moet geven aan de norm die primeert, zijnde de internationale norm, werd toegepast door het cassatiearrest van 27 mei 1971 (R.W., 1971-72, 424, J.T., 1971, 460, met conclusie van de proc.-gen. W.J. Ganshof van der Meersch).

De vraag kon dan ook worden gesteld waarom dezelfde redenering niet zou gelden t.o.v. een eventueel conflict tussen de nationale wet en de Grondwet.

Op die vraag werd reeds negatief geantwoord door prof. Louis Suetens in zijn kritische nota onder Rb. Brussel, 5 juni 1973, R.W., 1972-73, 1002 e.v., inz. 1011 e.v.) die er onder meer op wijst dat het conflict wet-internationaal verdrag in zijn essentiële elementen verschilt van het conflict wet - Grondwet (zie ook A. Mast, *Overzicht van het Grondwettelijk Recht*, uitg. Story-Scientia, 1972, p. 337, e.v.).

In dezelfde zin wordt ook betoogd door prof. R. Senelle, "De onschendbaarheid van de wet" (R.W., 1971-72, 641-644).

In haar argumentatie refereert verweerster aan de artikelen van de hand van A. Van Welkenhuyzen, "L'attribution de pouvoirs spéciaux et le contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois, A propos de l'arrêt de la Cour de cassation du 3 mai 1974", J.T., 26 oktober 1974 en J.T., 2 november 1974, inzonderheid naar de passage, sub. III, 4°-2, b, waarin hij opmerkt dat de nationale wetgever die grondwettelijke normen miskent tegelijk principes van internationaal recht die zich aan België opdringen, miskent.

De vraag ter zake is evenwel of de Belgische wetgever door de bepalingen van de artikelen 52 en 59 van de gecoördineerde wetten op het taalgebruik in bestuurszaken de grondwettelijke norm van artikel 23 heeft miskend.

Desbetreffend verwijst de rechtbank eveneens naar de door verweerster geciteerde artikelen, inzonderheid J.T., 2 november 1974, III, 7°, I, getiteld "Les limites du con-

trôle de constitutionnalité", waar de auteur stelt dat "En Belgique, les cours et tribunaux, habitués depuis toujours à ne pas exercer de contrôle sur la constitutionnalité des lois, seront assurément moins enclins à étendre ce contrôle au-delà de ce que comporte leur mission de simples interprètes de la constitution et de la loi. Le sens de la mesure, l'objectivité et la volonté d'indépendance des juges belges, attestés par une tradition déjà longue les porteront naturellement — et ce n'est pas un mince atout pour le succès d'une évolution jurisprudentielle aussi fondamentale — à faire preuve de prudence et de réserve lorsque la contestation qui leur sera soumise, intéressera une question débattue dans l'arène politique".

De vraag naar overeenstemming van de besproken artikelen 52 en 59 met de grondwettelijke normen van artikel 23 werd uitvoerig gedebateerd in de senaat (zie *Pasinomie*, 1963, blz. 1044-1047, waar inzonderheid wordt verwezen naar de tussenkomsten van de heren Houben, Gilon en Rolin).

De huidige tekst van de artikelen 52 en 59 werd goedgekeurd na de tussenkomst van prof. Rolin die luidde als volgt: "En résumé, dans les limites extrêmement prudentes et modérées qui ont, après quelques hésitations, été finalement adoptées par la Chambre, nous pouvons sans violer la Constitution approuver les dispositions qui nous sont proposées".

De rechtbank is derhalve van oordeel dat het door verweerster ter zake opgeworpen conflict tussen wet en Grondwet niet bestaat en dat de vraag welke rechtsregel primeert zich dan ook niet voordoet.

4° De rechter is de door partijen gebruikte taal machtig

De talenkennis van de rechter doet geen afbreuk aan de verplichtingen welke aan verweerster zijn opgelegd door wettelijke bepalingen van openbare orde.

Besluit

Krachtens het bepaalde in artikel 10, zesde lid, van het Decreet moeten de twee contracten van bepaalde tijd respectievelijk van 1 juli 1971 en 1 januari 1972 nietig worden verklaard ab initio.

II. Juridische aard van het tussen partijen bestaande contract

De nietigverklaring van genoemde contracten kan geen nadeel berokkenen aan de werknemer (Decreet, artikel 10, vijfde lid).

Daaruit volgt dat eiser van bij de aanvang in dienst is geweest van verweerster als bediende-vertegenwoordiger krachtens een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Op 1 april 1972 is eiser gewoon verder gegaan met dezelfde activiteit, erin bestaande een cliënteel op te sporen en te bezoeken met het oog op het onderhandelen over of het afsluiten van zaken onder het gezag, voor rekening en in naam van zijn opdrachtgever, met name verweerster.

Bij ontstentenis van enige uitdrukkelijke bepaling daaromtrent wordt de overeenkomst tussen opdrachtgever en tussenpersoon, welke titel hem ook wordt toegekend vanaf 1 april 1972, beschouwd als een arbeids-

overeenkomst voor bedienden, tenzij het tegendeel wordt bewezen (Wet 30 juli 1963, art. 2, tweede lid).

De bewering van verweerster dat eiser vanaf 1 april 1972 dezelfde activiteit als voorheen heeft uitgeoefend in hoedanigheid van zelfstandig agent, kan bij ontstentenis van weerlegging van het wettelijk vermoeden door verweerster dan ook niet worden aangenomen.

Aangezien eiser derhalve in dienst is geweest van verweerster als bediende-vertegenwoordiger vanaf 1 juli 1971 tot 30 juli 1972, dient ook de brief van 5 juli 1972 zoals hoger gezegd onder I, c nietig te worden verklaard.

De twee contracten van 1 juli 1971 en 1 januari 1972 en de brief van 5 juli 1972 worden voorgelegd tot staving van de eis.

De rechtbank mag ambtshalve van deze documenten geen kennis nemen daar ze in strijd met de bepalingen van openbare orde in de Franse taal zijn opgesteld.

Overeenkomstig het bepaalde artikel 10, derde lid van het Decreet dient dan ook ambtshalve de vervanging te worden bevolen van deze stukken.

Om die redenen,

De Rechtbank,

Gehoord de heer L. Doex, eerste Substituut van de Arbeidsauditeur in zijn geschreven advies gelezen en neergelegd ter openbare terechtzitting van de tweede kamer op 10 februari 1975,

Ontvangt de vordering. Zegt voor recht dat eiser in dienst is geweest van verweerster vanaf 1 juli 1971 tot 31 juli 1972 in hoedanigheid van bediende-vertegenwoordiger, deze vallende onder toepassing van de gecoördineerde wetten op de arbeidsovereenkomst voor bedienden en van de Wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut van de handelsvertegenwoordigers.

En, alvorens verder over de grond van de zaak te oordelen, beveelt aan verweerster de contracten van 1 juli 1971 en 1 januari 1972 en haar brief van 5 juli 1972 die in de Franse taal werden opgesteld, te vervangen door documenten die in het Nederlands zijn opgesteld. Beveelt de neerlegging van de vervangende stukken bij de griffie van de Arbeidsrechtbank te Brussel binnen de maand na de betekening van huidig vonnis;

Heropent de debatten ter openbare terechtzitting van de kamer op 28 april 1975 te 14 uur 30,

Behoudt de kosten voor.

NOOT—De terugwerkende kracht van het Taaldecreet van 19 juli 1973

Nu het nogal rumoerig en polemisch debat rond het Taaldecreet, dat op 19 juli 1973 door de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap werd goedgekeurd, achter de rug is, begint men zich pas ten volle een idee te maken van de verregaande draagwijdte en betekenis ervan, ook op strikt juridisch vlak.

Dit is vooral het gevolg van de *burgerlijke sanctie*, die in het Taaldecreet werd ingebouwd: stukken of handelingen, die in strijd zijn met de bepalingen van het decreet zijn absoluut nietig; die nietigheid dient ambtshalve door de rechter te worden vastgesteld (art. 10, eerste lid).

Deze sanctie geldt vooreerst ten aanzien van de "stukken of handelingen" die na de inwerkingtreding van het Taaldecreet (d.i. 16 september 1973) tot stand komen. Dit is vanzelfsprekend. Het decreet geldt eveneens, zoals de Arbeidsrechtbank te Brussel bij het geannoteerde vonnis van 11 maart

1975 terecht stelt, wegens zijn karakter van openbare orde onmiddellijk toepasselijk ten aanzien van *rechtsgevolgen* van toestanden of rechtsverhoudingen ontstaan vóór zijn inwerkingtreding. Ook desbetreffend blijkt men het eens te zijn¹.

De vraag is evenwel of het decreet al dan niet terugwerkende kracht heeft, met name of bepaalde akten en bescheiden, die vóór het decreet tot stand kwamen als zodanig al dan niet door de sanctie van absolute nietigheid worden getroffen. Het antwoord op deze vraag ligt vervat in art. 10, 6e lid, van het decreet, dat luidt als volgt: "De sancties vervat in dit artikel gelden eveneens ten aanzien van de akten en bescheiden van de ondernemingen, voorgeschreven bij wetten en reglementen, en van die bestemd voor het personeel, die reeds, overeenkomstig artikel 52, § 1, van het Koninklijk Besluit van 18 juli 1966 houdende coördinatie van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, in het Nederlands dienden te worden gesteld". Dit betekent dan in feite vanaf de inwerkingtreding van de Wet van 2 augustus 1963, waarvan het K.B. van 1966 de bepalingen ordende.

De Burgerlijke Rechtbank te Leuven had recent in dit verband te oordelen over de geldigheid van een in 1964 in het Engels opgestelde arbeidsovereenkomst voor bedienden.

De rechtbank was van oordeel dat de bediende, die de absolute nietigheid van de geschreven arbeidsovereenkomst deed gelden, in toepassing van artikel 10, zesde lid van het Taaldecreet, "verwacht tussen de toepassingsfeer en het van kracht worden in *tempore*". De rechtbank was de mening toegedaan dat "het decreet zijn toepassingsveld uitbreidt tot een domein bestaande vóór zijn publikatie in casu de akten en bescheiden vallend onder de toepassing van artikel 52, § 1, van het K.B. van 18 juli 1966, maar deze uitbreiding slechts van toepassing wordt vanaf het van kracht worden van het decreet, meer bepaald vanaf 16 september 1973; dat het decreet inderdaad niet terugwerkt *in de tijd*; dat, behoudens uitzonderingen, de wetten en besluiten (cfr. artikel 2 B.W.) niet toepasselijk zijn met terugwerkende kracht"². Ook Taquet en Wantiez huldigen deze stelling "Conformément au droit commun (cfr. art. 2 c. civ.) les dispositions du décret ne peuvent avoir d'effet rétroactif"³. Deze zienswijze is echter onjuist.

Zowel de rechtbank van Leuven als de aangehaalde auteurs schijnen uit het oog te verliezen dat een decreet van de Cultuurraad inderdaad kracht van wet heeft en als dusdanig een bepaling met terugwerkende kracht kan bevatten. Terecht zegt de Arbeidsrechtbank te Brussel, die over de geldigheid en ontvankelijkheid van in het Frans gestelde arbeidsovereenkomsten van 1971 en 1972 te oordelen had: dat "Het algemeen principe van artikel 2 B.W., een wettelijk principe zijnde, heeft nochtans slechts een beperkte draagwijdte; het richt zich alleen maar tot de rechter om tot interpretatie van de wet te dienen wanneer de rechter over een concreet geval van terugwerking ener wet te oordelen heeft; deze regel geldt niet voor de wetgever — de Cultuurraad die vrij blijft aan de door hem uitgevaardigde wet—decreet wel terugwerkende kracht toe te kennen."

Dat de decreetgever aan het Taaldecreet in art. 10, zesde lid, terugwerkende kracht heeft gegeven, lijdt geen twiifel. Dit volgt niet alleen uit de klare bewoordingen van art. 10, zesde lid: "(...) de stukken en bescheiden (...) die in het Nederlands dienden gesteld". Een en ander blijkt ook duidelijk uit de voorbereiding van het decreet. Het voorstel van decreet Claeys, dat ter zake bijna letterlijk werd overgenomen in art. 10, zesde lid, wees op de totale ontoereikendheid van de sanctie neergelegd in de Wet van 2 augustus 1963, geordend bij K.B. van 18 juli 1966: "Vooral de sanctionering van de wettelijke bepalingen laat te wensen over: akten of bescheiden die niet voldoen aan de taalwetgeving dienen te worden vervangen. Zolang zij niet vervangen zijn, kunnen zij eventueel niet tegenstelbaar zijn. Die vervanging heeft echter retroactief volledige uitwerking tot en met de datum van het vervangen stuk"⁴.

Het is om tegen deze totaal onvoldoende sanctionering in te gaan dat het decreet de sanctie van de absolute nietigheid ook invoert ten aanzien van de akten en bescheiden die reeds overeenkomstig de Wet van 1963 in het Nederlands dienden gesteld. M.a.w. het zijn die akten en bescheiden, en niet alleen de rechtsgevolgen ervan (na 16 september 1973), die door de sanctie van de absolute nietigheid getroffen worden. "Het is evident", zo luidt de toelichting bij het voorstel van decreet, "dat de sanctie van artikel 11 (nu artikel 10) ook

geldt voor de reeds bestaande documenten en stukken, zo individuele arbeidsovereenkomsten, arbeidsreglementen en andere, die vóór het van kracht worden van het decreet tot stand kwamen. Die stukken dienden reeds, overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 1966, in de streektaal gesteld. Het is enkel de verscherpte sanctie die consequent wordt doorgevoerd".⁶ Terecht merkt de Arbeidsrechtbank te Brussel dan ook op, dat, mocht men de mening zijn toegedaan dat art. 10, zesde lid, geen terugwerkende kracht zou bevatten, dit een "volledig nutteloze" tekst zou zijn.

Samenvattend mag men dus wel zeggen dat de akten en bescheiden, voorgeschreven bij wet en reglement, en die bestemd voor het personeel, die reeds overeenkomstig de Wet van 2 augustus 1963 (dus sinds 1 september 1963) in het Nederlands moesten worden gesteld en vóór de inwerkingtreding van het Taaldecreet, d.i. 16 september 1973 tot stand kwamen, absoluut nietig zijn. In voorkomend geval moet de rechter ambtshalve de nietigheid ervan vaststellen, en de vervanging ervan bevelen. Deze vervanging is ook nodig voor de rechter om eventueel te kunnen oordelen of de nietigverklaring de werknemer al dan niet nadeel berokkent (art. 10, 5e lid). De vervanging heeft overeenkomstig het decreet (art. 10, 4e deel), alleen uitwerking voor de toekomst. M.a.w. die stukken zijn niet retroactief te vervangen.

Daarenboven dient nadrukkelijk onderstreept dat de verjaringstermijn tot nietigverklaring van de akten, die sinds 1963 en vóór de inwerkingtreding van het decreet in het Nederlands dienden gesteld, *dertig jaar* is. Weliswaar komt het ons voor dat deze lange verjaringstermijn inzake nietigheid geen baat kan brengen voor rechtssituaties die definitief geregeld zijn, derwijze dat de rechten van partijen ter zake uitgeput zijn. Wij denken bv. aan een in het Frans gestelde opzegging, die in 1971 verliep, waarvoor de verjaringstermijn (één jaar na het einde van de arbeidsovereenkomst) verstreken is en geen lopende procedure aanhangig is. Anders is het gesteld met b.v. een concurrentieclausule opgenomen in een bv. in 1967 beëindigde arbeidsovereenkomst. De verjaringstermijn inzake concurrentieclausules bedraagt zelf 30 jaar. Wanneer de werkgever in 1974 een actie zou instellen op basis van de concurrentieclausule zou de rechter de nietigheid van de (geschreven) clausule ambtshalve dienen op te werpen.

De Arbeidsrechtbank te Brussel had zich ook uit te spreken over de vraag of individuele arbeidsovereenkomsten wel binnen het toepassingsgebied van art. 52, § 1, van het K.B. van 1966 vallen. De rechtbank beantwoordde die vraag terecht positief.

Prof. dr. R. Blanpain
K.U.Leuven

¹ Vgl. o.m. M. TAQUET, en C. WANTIEZ, *Congé. Préavis. Indemnité. Etude théorique et pratique*, Dl. 1, Bruxelles, 1975, p. 219: "Elles (les dispositions du décret) ... régissent les effets futurs d'une situation née avant leur entrée en vigueur".

² Rb. Leuven, 4 juni 1974, R.W., 1974-75, 826.

³ Loc. cit.

⁴ Voorstel van decreet tot vernederlandsing van het bedrijfsleven, *Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap*, 1972-1973, nr. 60/1, blz. 2.

⁵ *Id.*, blz. 6.

⁶ R. BLANPAIN, "Het taalgebruik voor de arbeidsverhoudingen. Het decreet van 19 juli 1973, in *Arbeidsrecht*, I, 8, 72; C. DE BUSSCHERE, "Het taaldecreet in de notariële praktijk", *Tijdschrift voor Notarissen*, 1974, blz. 201, V.B.O., *Het taalgebruik in de ondernemingen*, 1973, blz. 29; H. DU FAUX, "Taaldecreet in de praktijk", *Notarius*, 1974, blz. 181. *Anders*: J. DE VROE, *ib.*, blz. 182.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 29 januari 1975

Taalgebruik in gerechtszaken—Verjaring—Stuitende kracht van een wegens overtreding van de Wet van 15 juni 1935 nietig verklaarde akte.

Bij in het Frans opgesteld verzoekschrift van 29 mei 1965 had eiser tot cassatie, ontslagen handelsvertegenwoordiger van verweerder, deze laatste tot verzoening voor de werkrechtssraad laten oproepen betreffende zijn eis tot het bekomen van een "indemnité d'éviction". In de oproepingsbrief vertaalde de griffie deze woorden door "opzeggingsvergoeding". Op 22 september 1965 signaleerde eiser die vergissing aan de griffier met verzoek verweerder voor zoveel als nodig in verzoening te roepen. Op 13 oktober 1965 kwam een nieuw proces-verbaal van niet-verzoening tot stand, gevolgd door een dagvaarding op 30 november 1965.

Het Hof vernietigt de bestreden sententie van de Werkrechtssraad van Beroep te Antwerpen van 9 maart 1970, die met overneming van de redengeving van de eerste rechter beslist, dat de vordering tot betaling van een uitwinningvergoeding ingeleid bij exploit van 30 november 1965 verjaard is om de redenen dat het aan de vordering voorafgaande verzoek van 28 september 1965 tot oproeping in verzoening meer dan een jaar na het einde van de arbeidsovereenkomst was ingediend en het verzoek van 29 mei 1965 niet was gesteld in de taal van het rechtsgebied van de zetel van de werkrechtssraad en derhalve nietig was, zodat het de verjaring niet heeft gestuit:

"Overwegende dat luidens artikel 53 van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtssraden de indiening of de ontvangst ter griffie van het verzoek tot oproeping in verzoening de verjaring stuit;

"Dat luidens artikel 40, lid 3 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, de akten nietig verklaart wegens overtreding van deze wet, de verjaring stuiten;

"Overwegende dat de werkrechtssraad van beroep niet zonder deze wetsbepalingen te schenden, kan beslissen dat het verzoekschrift tot oproeping in verzoening dat in een andere taal dan die van de rechtspleging is gesteld en derhalve nietig is, de verjaring niet stuit".

(Voorzitter-rapporteur: de h. Delahaye—Advocaat-generaal: de h. Lenaerts—Advocaten: mrs. Fally en De Baeck—In de zaak: Sprynger t/ Torenhajm).

Hof van Cassatie (1e kamer), 23 mei 1975

Hoger beroep—Akte—Verkorte rechtspleging—Verzuim dag en uur van verschijning te vermelden—Betreft niet een op straffe van verval of nietigheid voorgeschreven termijn.

Het Hof vernietigt het arrest (Hof Brussel, 21 december 1973) dat art. 862, § 1, 1°, Ger.W. toepast op de akte waarin, bij een hoger beroep tegen een beslissing alvorens recht te doen, de dag en het uur van verschijning niet worden vermeld;

"Overwegende dat, luidens artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek, de rechter een proceshandeling alleen dan nietig kan verklaren indien het aangeklaagde verzuim of de aangeklaagde onregelmatigheid de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt;

"Overwegende dat, luidens artikel 862 van datzelfde wetboek de regel van artikel 861 niet geldt voor een verzuim of een onregelmatigheid betreffende de op straffe van verval of van nietigheid voorgeschreven termijnen;

"Overwegende dat het niet-naleven van de door artikel 1057, 7°, juncto 1063, 2°, van voormeld wetboek opgelegde verplichting, in de akte van hoger beroep tegen een beslissing die een beslissing alvorens recht te doen inhoudt, op straffe van nietigheid de plaats, de dag en het uur van verschijning te vermelden, geen verzuim of nalatigheid is betreffende een op straffe van verval of nietigheid voorgeschreven termijn, noch daarmede kan worden gelijkgesteld;

"Overwegende dat, door het gemis van vermelding in de akte van hoger beroep van dag en uur om te verschijnen, te beschouwen als een verzuim van een op straffe van nietigheid voorgeschreven termijn, in de zin van artikel

862, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, en door te beslissen dat verweerster niet gehouden was te bewijzen dat gezegd verzuim haar belangen had geschaad, het arrest voormelde artikelen 861 en 862 schendt."

(Voorzitter-rapporteur: de h. Delahaye—Advocaat-generaal: de h. Charles—Advocaten: mrs. A. Houtekier en H. De Bruyn—In de zaak: Gemeente Grimbergen t/ Gram).

NOOT—Zie Cass., 26 oktober 1973, R.W., 1973-74, 1393.

Hof Antwerpen (4e kamer), 20 mei 1975

Hoger beroep—Akte—Voorgescreven vermelding van dag en uur van verschijning—Onregelmatigheid—Geen nietigheid zonder schade van belangen.

In de akte van hoger beroep tegen een vonnis dat een provisionele veroordeling uitspreekt en een onderzoeksmaatregel beveelt, geeft appellant wel de grieven op, maar zoekt hij de griffier de partijen op te roepen om voor het hof te verschijnen na het verstrijken van de wettelijke termijn van dagvaarding, te weten acht dagen, terwijl overeenkomstig art. 1057, 7°, jo. 1063, 2°, Ger.W. de dag en het uur van de verschijning moeten worden vermeld. De op die onregelmatigheid gebaseerde exceptie van nietigheid wordt als volgt verworpen:

"Aangezien de nietigheid, bepaald door art. 1057, in principe elke akte van beroep die, bij ontstentenis van akkoord der partijen om de gewone procedure toe te passen, dag en uur vermeldt, aantast; dat de bepalingen van art. 1057 echter moeten worden getoetst aan die van de artikelen 861 tot 864 van het Gerechtelijk Wetboek;

"Aangezien, overeenkomstig art. 861 van het Gerechtelijk Wetboek, een proceshandeling alleen nietig kan worden verklaard indien het aangeklaagde verzuim of de aangeklaagde onregelmatigheid de belangen schaadt van de partij die de exceptie opwerpt;

"Aangezien de onregelmatigheid van de akte van beroep niet onder toepassing valt van het Gerechtelijk Wetboek, dat de gevallen van nietigheid opsomt waarvoor de regel van art. 861 niet geldt en waarin de nietigheid of het verval zelfs ambtshalve wordt uitgesproken; dat inderdaad wanneer de akte van hoger beroep verkeerdelijk de termijn van verschijning en niet de dag en het uur vermeldt, deze onregelmatigheid niet slaat op de niet-naleving van een termijn, maar op een verkeerde keuze tussen de alternatieven door art. 1057, 7°, van het Gerechtelijk Wetboek voorgeschreven; dat bovendien de bepaling van dag en uur niet voorgeschreven wordt mits met inachtneming van een termijn, behoudens de minimumtermijn van dagvaarding;

"Aangezien geïntimeerde ten onrechte opwerpt dat de niet-naleving van het voorschrift van art. 1057, 7°, zijn belangen geschaad heeft;

"Aangezien inderdaad de betekening van een gemotiveerd verzoekschrift geïntimeerde in de mogelijkheid stelde onmiddellijk zijn conclusie in antwoord op te stellen en een vaststelling voor een contradictoir debat te vragen; dat niets erop wijst dat het hoger beroep een dilatoir karakter heeft; dat het zelfs voorkomt dat, het vonnis uitvoerbaar zijnde, het appellant was die het grootste belang kon hebben bij de betwisting van het provisioneel bedrag van 150.000 fr., tot betaling waarvan hij door de eerste rechter was veroordeeld."

(Voorzitter: de h. J. Blockx—Raadsheren: de hh. E. Boon en J. Spaas—Advocaten: mrs. H. De Ridder loco F. Lambrechts en Chr. Dieryck loco A. Wolters—In de zaak: Roelants t/ Senec).

Arrond. Gent, 18 maart 1974

Arbeidsgerechtigd—Bevoegdheid—Eis tot terugbetaling van te veel uitgekeerde arbeidsongevallenvergoeding.

Voor de vrederechter gedagvaard tot terugbetaling van een som van 20.000 fr., die hem, naar beweerd werd, te veel als arbeidsongevallenvergoeding was uitgekeerd, wierp de verweerder, een bediende, de exceptie van onbevoegdheid ratione materiae op. Na verwijzing van de zaak door de vrederechter overeenkomstig art. 639 Ger.W. beslist de arrondissementsrechtbank "dat verweerder terecht heeft laten gelden dat luidens artikel 579 van het Gerechtelijk Wetboek de arbeidsrechtbank kennis neemt van de vorderingen betreffende de vergoeding voortkomend uit arbeidsongevallen en ongevallen op de weg van en naar het werk."

(Voorzitter: de h. Van Hove—Rechters: de hh. Petit en Sabbe—Procureur des Konings: de h. Van Wymersch—Advocaten: mrs. Fazzi-De Clercq en Martens).

WETGEVING

Dierenbescherming

Een op 13 april 1965 ingediend wetsontwerp is na lange besprekingen in Kamer en Senaat uitgegroeid tot de Wet van 2 juli 1975 op de dierenbescherming (*Staatsblad*, 18 juli 1975), die de Wet van 22 maart 1975 opheft.

De wet bestraft:

1. vrijwillige wreedheid of mishandeling en vrijwillige handelingen die het nutteloos omkomen of nutteloos verminking, letsel of pijn tot gevolg hebben (art. 1);

2. een dier dat men onder zijn bewaking heeft, de nodige verzorging onthouden of het verlaten om er zich van te ontdoen; een dier pijnlijke of kennelijk te zware arbeid laten verrichten; de door de Koning gestelde bepalingen inzake vervoer en afmaken overtreden, behalve in geval van ritueel slachten; honden als last- of trekdier gebruiken, behoudens de door de Koning toegestane afwijkingen; een blind gemaakte vogel te koop stellen, verkopen of kopen (art. 2);

3. organiseren van diereengevechten of schietoefeningen op speciaal daartoe losgelaten duiven, hulp daartoe, deelneming aan schietoefeningen, inrichten van weddenschappen over de uitslag van diereengevechten of schietoefeningen (art. 3);

4. verrichten van vivisectieproeven, behalve als het gaat om heelkundige proeven voor de behoeften van het wetenschappelijk onderzoek, de geneeskunde of de diergeneeskunde in universiteitslaboratoria of daarmee bij koninklijk besluit gelijkgestelde laboratoria, onder toezicht van de laboratoriumdirecteur en, behoudens bij gewichtige wetenschappelijke noodzakelijkheid, onder de anesthesie die het geval vereist, en met de passende naverzorging (art. 6).

Bij de jongste bespreking in de Kamer kwamen vooral het toezicht op vivisectie en de rituele slachtingen ter sprake. Op te merken is dat bij de Kamer nog aanhangig is een zeer uitgebreid wetsvoorstel van de kamerleden Gillet en Mathieu-Mohin (*Parl. Besch., Kamer, 1974-75, nr. 605/1*), die zich over de wet verheugen, maar ze onvolmaakt en ontoereikend achten (*Beknopt Verslag, Kamer, 1974-75, 1352*).

Economie—Steun van uitvoer naar E.E.G.-landen

Het K.B. nr. 51 van 24 oktober 1967 machtigt de minister die de buitenlandse betrekkingen onder zijn bevoegdheid heeft, de medewerking van de Staat te verlenen bij de verwezenlijking van de uitvoer van Belgische uitrustingsgoederen. Deze medewerking, in de vorm van rentetoeelagen voor de financiering van betalingsuitstellen, gold niet voor de uitvoer naar E.E.G.-landen. Daar volgens art. 92, lid. 3b, E.E.G. bepaalde steunmaatregelen, met name die welke de verwezenlijking van een belangrijk ontwerp van algemeen Europees belang bevorderen, met de gemeenschappelijke markt verenigbaar worden geacht, heeft de Wet van 23 juni 1975 (*Staatsblad*, 25 juli 1975) bovenvermelde uitzondering doen wegvallen.

Faillissement—Overeenkomst met Oostenrijk

De in het Staatsblad van 24 juli 1974 verschenen Wet van 15 april 1975 bepaalt in haar enig artikel, dat de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Oostenrijk betreffende het faillissement, het akkoord en de opschorting van betaling, ondertekend te Brussel op 16 juli 1969, en het Aanvullend Protocol, ondertekend te Brussel op 13 juni 1973, volkomen uitwerking zullen hebben.

De overeenkomst, waarvan ook de Duitse tekst in het Staatsblad is verschenen, is gebaseerd op het principe van de eenheid en universaliteit van het faillissement. Een artikelsgewijze ontleding ervan wordt verstrekt in de memorie van toelichting (*Parl. Besch., Kamer, 1974, nr. 213*). Op te merken is dat de memorie, die van 18 juli 1974 dateert, m.b.t. België uitgaat van de klassieke opvatting, dat de rechtbank die het faillissement heeft uitgesproken, kennis neemt van alle vorderingen die uit het faillissement voortvloeien, nl. die welke bij ontstentenis van faillissement niet hadden kunnen ontstaan. Men zie desbetreffend het door de Wet van 24 maart 1975 gewijzigde art. 574, 2°, Ger.W., dat bij die zienswijze aansluit. De overeenkomst bevat ook een regeling voor de voorrechten en hypotheeken, waarbij onder de aandacht dienen te worden gebracht de speciale bepalingen voor de voorrechten van werknemers (dezen moeten hun keuze laten vallen ofwel op de Belgische ofwel op de Oostenrijkse wet) en die betreffende de vorderingen van publiekrechtelijke rechtspersonen (bij faillietverklaring in een staat worden de schuldvorderingen van de publiekrechtelijke rechtspersonen van de andere staat in het passief opgenomen, maar het voorrecht ervan geldt alleen t.a.v. de goederen die zich op het grondgebied van deze laatste staat bevinden).

Krachtens het aanvullend protocol is de overeenkomst niet toepasselijk op het faillissement of het akkoord van verzekeringsmaatschappijen. De reden hiervan is dat in de wet betreffende de controle der verzekeringsondernemingen (zie nr. 47, Wet van 9 juli 1975, *Staatsblad*, 29 juli 1975) m.b.t. de gedwongen vereffening van die ondernemingen bijzondere voorschriften opgenomen zijn die van het gemene faillissementsrecht afwijken en in geval van faillissement van een onderneming met maatschappelijke zetel in het buitenland toepasselijk zijn op de vereffening van een deel van het vermogen dat zij in België bezit.

Gerechtelijke stage

Bij Wet van 2 juli 1975 (*Staatsblad*, 10 juli 1975) worden een paar wijzigingen aangebracht in de Wet van 8 april 1971 tot organisatie van een gerechtelijke stage.

Het derde lid van art. 4 wordt in die zin gewijzigd dat de stagiair na een jaar stage kan worden aangesteld om het ambt van het openbaar ministerie uit te oefenen, zodat hij niet alleen, gelijk tot nu toe het geval was, ter zitting van een strafrecht kan optreden om een straf te vorderen, maar ook de bevoegdheid heeft om in een burgerlijke kamer advies uit te brengen.

Voorts wordt met ingang van 1 april 1972 de jaarwedde gebracht op 258.000 fr. (wedde van een bestuurssecretaris), gekoppeld aan het indexcijfer (wat neerkomt op een salaris van 368.476 fr. op 1 april 1975) en verhoogd met 4% vanaf 1 januari 1974 en met 6% vanaf 1 juli 1974.

Blijkens een uitzetting van minister Vanderpoorten, opgenomen in het rapport-Rombaut van 21 mei 1975 (*Parl. Besch., Senaat, 1974-75, nr. 555/2*) waren van de aangewezen stagiairs 53 tot substituuat en één tot notaris benoemd; van drie werd de aanwijzing niet vernieuwd en twee namen ontslag; op het ogenblik van de uitzetting bedroeg het aantal stagiairs 32 op een formatie van 39: twintig waren in hun eerste, elf in hun tweede en één in zijn derde termijn.

Bij Ministerieel Besluit van 5 juli 1975 (*Staatsblad*, 9 juli 1975) wordt voor de periode van 1 augustus 1975 tot 31 juli 1976 het aantal stagiairs op 39 vastgesteld.

In de reeds vermelde uitzetting van de minister wordt eraan herinnerd, dat luidens art. 9 van de Wet van 8 april 1971 de bevoegdheid van de minister van Justitie om stagiairs aan te wijzen verstrijkt zes jaar na de inwerking-treding van die wet: er zal dan worden onderzocht, of het instandhouden van de instelling al dan niet verantwoord is.

Uit het antwoord van de minister op een vraag van kamerlid Baudson (*Vragen en Antwoorden, Kamer, 1974-75, 2313*) blijkt dat met inachtneming van het aantal substituten in de formaties van het rechtsgebied van ieder hof van beroep de 39 stagiairs als volgt worden ingedeeld: Antwerpen: 8; Brussel: 9; Gent: 10; Luik: 7; Bergen: 5.

Handelsvestiging

Toen de grendelwet in 1961 werd opgeheven, waren er in België niet meer dan een twintigtal verkooppunten met zelfbediening van een oppervlakte van meer dan 400 m². Een door het Belgisch Comité voor de Distributie opgemaakte lijst van 1 januari 1974 vermeldde 686 supermarkten en 67 hypermarkten.

De Wet van 29 juni 1975 betreffende de handelsvestigingen (*Staatsblad*, 1 juli 1975) onderwerpt de oprichting of de inrichting van een bouwwerk voor één of meer kleinhandelsbedrijven van een bepaalde grootte aan een speciale machtiging van het college van burgemeester en schepenen van de plaats waar de vestiging gepland is.

Inkomstenbelastingen

Door de Wet van 29 juni 1975 om de aanvullende investeringen te begunstigen (*Staatsblad*, 1 juli 1975) wordt de winst van nijverheids-, handels- en landbouwbedrijven, voor zover het geen financiële of daarmee gelijkgestelde bedrijven zijn, vrijgesteld van de vennootschapsbelasting of de personenbelasting tot beloop van 15% van de waarde van de aanvullende investeringen in bedrijfsimmobilien en -outillering die tussen 1 juli en 31 december 1975 in België worden verricht.

Door de Wet van 10 mei 1975 (*Staatsblad*, 3 juli 1975) wordt goedgekeurd de Overeenkomst tussen de regering van België en de regering van India tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen, alsmede het daarbij horend Protocol, beide ondertekend te Brussel op 7 februari 1974.

In het *Staatsblad* van 9 juli 1975 verscheen de Wet van 12 mei 1975 houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Indonesië tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting m.b.t. belastingen naar het inkomen en naar het vermogen, en van het Protocol, ondertekend te Brussel op 13 november 1973.

Naar hun structuur en voor de regelingen die zij inhouden, volgen die overeenkomsten in ruime mate het O.E.S.O.-modelverdrag en de jongste door België gesloten gelijksoortige overeenkomsten. Op sommige punten wordt evenwel rekening gehouden met specifieke belangen van India resp. Indonesië.

Het *Staatsblad* van 16 juli 1975 publiceert een Akkoord tussen België en Korea, besloten bij wisseling van brieven getekend te Seoul op 28 januari 1975, tot voorkoming van dubbele belasting van inkomsten uit zeevaart- en luchtbedrijf. Het akkoord is op 28 januari 1975 in werking getreden.

Maten en gewichten

In het *Staatsblad* van 3 juli 1975 is verschenen het K.B. van 14 maart 1975 betreffende de definitie en de meting van het E.E.G.-natuurgewicht en het natuurgewicht van graangewassen, met het daarbij horende Reglement betreffende de meetinstrumenten in verband met het E.E.G.-natuurgewicht en het natuurgewicht van graangewassen.

Pacht—Voorkoop

Door de Wet van 12 juni 1975 tot aanvulling van de bepalingen van afdeling 3 van hoofdstuk II van boek III, titel VIII, van het Burgerlijk Wetboek, betreffende landpacht (*Staatsblad*, 19 juli 1975) wordt in de Pachtwet een art. 48bis ingevoegd, dat het een derde-koper mogelijk maakt om met het akkoord van de pachter dezes voorkeepsrecht uit te

oefenen, wat dan tot gevolg heeft dat ten voordele van de pachter van rechtswege een pachtvernieuwing ontstaat op de verjaardag van de ingentreding van de pachter die volgt op de datum van de aankoop door de derde. De pachter die aldus zijn voorkooprecht heeft overgedragen, mag gedurende negen jaar de exploitatie niet overdragen, tenzij aan zijn echtgenoot, zijn afstammelingen of aangenomen kinderen of aan die van zijn echtgenoot. Bij overtreding van dit verbod is hij de verkoper een vergoeding gelijk aan 20% van de verkoopprijs van de betrokken percelen verschuldigd, tenzij hij vooraf op grond van ernstige redenen machtiging van de vrederechter heeft verkregen.

Pensioenen

De Wet van 28 mei 1975 tot wijziging van de wetgeving betreffende de pensioenen en renten van burgerlijke slachtoffers van beide oorlogen en hun rechthebbenden (*Staatsblad*, 3 juli 1975) strekt er hoofdzakelijk toe de eisen inzake pensioenen en speciale vergoedingen voor de burgerlijke oorlogsslachtoffers in te willigen.

De Wet van 30 mei 1975 tot wijziging van de Wet van 10 januari 1974 tot regeling van de inaanmerkingneming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de Staatskas (*Staatsblad*, 15 juli 1975) strekt ertoe aan personeelsleden die werkzaam waren bij instellingen tijdens de oorlog opgericht, hetzij in België, hetzij buiten het land op initiatief van de regering te Londen, en wier benoeming ongeldig werd verklaard, toe te staan voor de berekening van hun pensioen de diensten in aanmerking te doen nemen die zij in die instellingen hebben verstrekt.

Pers

Bij Wet van 14 juli 1975 (*Staatsblad*, 24 juli 1975) wordt de uitwerking van de Wet van 27 december 1974 tot behoud van de verscheidenheid in de opiniedagbladpers (*Staatsblad*, 23 januari 1975) met een jaar (het jaar 1975) verlengd. Het K.B. van 20 januari 1975, dat de criteria en modaliteiten voor de uitvoering van de Wet van 27 december 1974 vaststelt, wordt dienovereenkomstig aangepast bij K.B. van 14 juli 1975 (*Staatsblad*, 24 juli 1975).

Voor 1973 werd een bedrag van 100 miljoen en voor 1974 van 185 miljoen frank onder een aantal kranten verdeeld (de dagbladeenheden en de toegekende bedragen worden vermeld in de bijlage bij het rapport van senator André, *Parl. Besch.*, Senaat, 1974-75, nr. 6452). Met het oog op de verdeling voor het jaar 1975 wordt op de begroting een bedrag van 200 miljoen frank uitgetrokken.

Rechterlijke organisatie—Substituut-generaal

De Koning kan aan substituten-procureurs-generaal na acht jaar dienst in die hoedanigheid de machtiging verlenen om de titel van advocaat-generaal te voeren (art. 144, lid 3, Ger.W.). Bij Wet van 7 juli 1975 (*Staatsblad*, 17 juli 1975) wordt een analoog derde lid toegevoegd aan art. 145 m.b.t. de substituten-generaal bij het arbeidshof, zodat dezen ook na acht jaar dienst kunnen worden gemachtigd om de titel van advocaat-generaal te voeren.

Straf—Geldboeten

De Wet van 25 juni 1975 tot wijziging van de Wet van 5 maart 1952 betreffende de opdecimes op de strafrechtelijke geldboeten (*Staatsblad*, 24 juli 1975) brengt het bedrag van de opdecimes op 390, zodat de oorspronkelijke bedragen van de geldboeten met veertig worden vermenigvuldigd.

Strafwetboek—Gijzeling en gewapende overval

Bij Wet van 2 juli 1975 (*Staatsblad*, 24 juli 1975) wordt in het Strafwetboek een art. 347bis ingevoegd, dat de gijzeling definieert en er als straf levenslange dwangarbeid op stelt;

naargelang van sommige omstandigheden wordt de straf tot dwangarbeid van vijftien tot twintig jaar verminderd (bij vrijwillige vrijlating van de gijzelaar binnen vijf dagen) of is de straf de doodstraf (bij ernstige letsels, dood of lichamelijke foltering van de gijzelaar).

Voorts worden met het oog op een strengere bestraffing van gewapende overvallen de artikelen 471, 472 en 473 Sw. door nieuwe bepalingen vervangen. Art. 474, 2e lid, en art. 477 worden opgeheven.

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van de Europese Gemeenschappen

(Week 16 - 20 juni 1975)

Op 16 juni ontving het Hof de President van de Republiek Ierland voor een officieel bezoek. C.O. Dalaigh was rechter in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, toen hij in december 1974 tot President van Ierland werd benoemd.

I. Conclusie

Zaken 40-48/73, 50/73, 54-56/73, 111/73, 113 en 114/73.

Suiker

Deze zaken vinden hun oorsprong in een beschikking van de Commissie van 2.1.1973, P.B. L 140/17 van 26 mei 1973, genomen na een langdurig onderzoek dat zich uitstrekte over de belangrijkste suikerproducenten in de Gemeenschap. Volgens de Commissie controleerden deze bedrijven 80% — en soms meer — van de nationale of regionale markten, hetzij afzonderlijk, hetzij — zoals in Duitsland — door aaneensluiting van verkoopkantoren. In de pleidooien, die de week van 14-18 april volledig in beslag hebben genomen, hebben de betrokken ondernemingen, ten deze verzoeksters, getracht aan te tonen dat de Commissie de situatie onjuist heeft beoordeeld. Volgens hen moeten de inbreuken op artikelen 85 en 96 E.E.G.-Verdrag niet worden toegeschreven aan de opzet de markt te willen afschermen. Hier doet zich een feitelijke situatie voor die is veroorzaakt door de Raad van ministers. De gemeenschappelijke suikermarkt had bij voorbaat — door haar quotastelsel, haar prijsstelsel en haar bijzondere nationale bepalingen voor Italië — de mededinging uitgeschakeld. Advocaat-generaal H. Mayras heeft op 16 en 17 juni 1975 conclusie genomen. De belangrijkste punten van de conclusies zijn de volgende.

Na eerst de kenmerken van de suikermarkt te hebben onderzocht, alsmede de gemeenschapsregelingen in het licht waarvan de gedragingen der betrokken ondernemingen moeten worden gezien, dat wil zeggen basisverordening no. 1009/67 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker, heeft de advocaat-generaal achtereenvolgens de negen door de Commissie tegen deze ondernemingen ingebrachte punten van bezwaar aan een onderzoek onderworpen.

Met betrekking tot het eerste punt, betreffende leveranties van uit Frankrijk, België en Zuid-Duitsland afkomstige suiker op de Italiaanse markt, stelde de advocaat-generaal zich op het standpunt dat de nationale regeling (oprichting en bevoegdheden van de egalisatiekas voor suiker, instelling van de «sovrapprezzo», stelsel van toewijzingen bij invoer van suiker in Italië) de ruimte voor concurrentie op de markt zozeer had verkleind, dat de uit dezen hoofde aan de betrokken ondernemingen verweten onderling afgestemde feitelijke gedragingen in casu niet konden worden aangenoemen, omdat zij geen duidelijke inbreuk hadden kunnen ma-

ken op de mededinging in bedoeld intracommunautair handelsverkeer. Hij voegde hieraan toe dat de Commissie, die krachtens de artikelen 92 en 169 van het Verdrag over de nodige bevoegdheden beschikte om de Italiaanse regering te verplichten tot afschaffing of wijziging van deze regeling, daarvan geen gebruik had gemaakt alvorens de bestreden beschikking te nemen.

Om deze redenen stelde de advocaat-generaal het Hof voor deze beschikking nietig te verklaren wat betreft de grief betreffende onderling afgestemde feitelijke gedragingen ter bescherming van de Italiaanse markt.

Met betrekking tot de aan de Nederlandse fabrikanten en de Tiense suikerraffinaderij verweten onderling afgestemde feitelijke gedragingen ter bescherming van de Nederlandse suikemarkt, neemt de advocaat-generaal daarentegen aan dat zij inbreuk op artikel 85, lid 1, en artikel 86 (misbruik van een machtspositie) hebben gemaakt door economische pressie uit te oefenen zowel op de Belgische als op de Nederlandse handelaren.

Daarentegen is de advocaat-generaal van mening dat de Commissie geen feitelijke gepleegde onderling afgestemde gedragingen tussen de Nederlandse fabrikanten en de Duitse firma Pfeifer & Langen heeft aangetoond, wat betreft de levering van suiker uit het westelijk deel van Duitsland naar Nederland; hij stelt daarom voor de bestreden beschikking in zoverre nietig te verklaren.

Met betrekking tot de bescherming van de regionale Duitse markten acht de advocaat-generaal de bestreden beschikking gegrond, zowel wat betreft de onderling afgestemde feitelijke gedragingen, welke ertoe strekken of tengevolge hebben deze markten af te schermen, als met betrekking tot de inbreuken op artikel 86, wegens het beleid van de Duitse fabrikanten en hun verkoopkantoren tegenover onafhankelijke handelaren en industriële afnemers.

Tenslotte achtte de advocaat-generaal ook de grief gegrond betreffende onderling afgestemde feitelijke gedragingen van de Tiense suikerraffinaderij en een aantal Franse fabrikanten met het oog op communautaire toewijzingen voor uitvoer van suiker naar derde landen.

Op grond van dit alles vroeg de advocaat-generaal het Hof met betrekking tot de door de Commissie opgelegde boetes in de eerste plaats nietigverklaring van de beschikking, voorzover daarbij geldboeten zijn opgelegd aan de Italiaanse fabrikanten uitsluitend wegens de eerste grief; vervolgens stelde de advocaat-generaal het Hof voor het bedrag der aan de andere ondernemingen opgelegde boetes te verlagen voorzover een aantal tegen hen opgeworpen grieven moeten worden afgewezen.

Zaak 17/75

Anselmetti tegen Caisse Compensation Allocations Familiales

Verzoek van de Arbeidsrechtbank te Brussel om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de artikelen 10 en 42 van verordening no. 3 (invaliditeitsuitkering).

Advocaat-generaal: G. Reischl.

Zaak 21/75

Schroeder tegen Keulen

Verzoek van het Verwaltungsgericht Köln om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 17 van verordening no. 121/67 (markt voor varkensvlees) en artikel 20 van verordening no. 805/68 (markt voor rundvlees).

Advocaat-generaal: J.P. Warner.

Zaak 77/74

Kuester tegen Parlement

Nietigverklaring van de bevorderingen die zijn voortgevloeid uit vergelijkend onderzoek A 45.

Advocaat-generaal: G. Reischl.

Zaak 80/74

Henrich tegen Parlement

Nietigverklaring van de bevorderingen die zijn voortgevloeid uit vergelijkend onderzoek A 43.

Advocaat-generaal: G. Reischl.

II. Arresten

Zaak 93/74

Pastificio Triestino en Administration des Finances (prej. zaak) 17.5.1975

Opnieuw is het Hof om uitlegging gevraagd van verordening (E.E.G.) no. 974/71 van de Raad — en de verordeningen tot wijziging daarvan — betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Statens dienen te worden genomen in de landbouwsector. Het Hof had namelijk op dit gebied in november 1974 reeds een arrest gewezen (zaak 34/74 - Roquette, zie weekoverzicht no. 14/74). De toedracht der feiten was als volgt: verzoekster in het hoofdgeding, Pastificio Triestino, had naar de Bondsrepubliek Duitsland een partij deegwaren, vervaardigd op basis van durum tarwe, uitgevoerd. De douane vorderde over deze uitvoer betaling van compenserende bedragen, welke verzoekster in het hoofdgeding trachtte te ontgaan, met de stelling dat dergelijke bedragen niet konden worden toegepast nu de verordening de heffing over durum tarwe voor de betrokken periode in de verordening op nul was gesteld.

De Pretore te Triest legt het Hof van Justitie twee vragen voor: Moet worden aangenomen dat de belasting op de invoer van deegwaren uitsluitend is opgebouwd uit een variabel element (in casu de heffing op het basislandbouwprodukt — durum tarwe) ofwel uit dit variabele element en een vast element, nu beide zijn voorzien in de verordening? Het Hof bevestigde zijn eerdere jurisprudentie en verklaarde voor recht dat alleen het variabele element in aanmerking moest worden genomen. De derde vraag luidde als volgt: ingeval de belasting bij invoer alleen bestaat uit een variabel element, kon Italië dan rechtmatig de bij verordening no. 974/71 en andere verordeningen voorziene compenserende bedragen toepassen gedurende het tijdvak waarin de heffingen over durum tarwe gelijk waren aan nul. Het Hof besliste dat geen monetair compenserend bedrag mag worden geheven bij uitvoer van verwerkte producten, wanneer de heffing over de basislandbouwprodukten gelijk is aan nul.

Zaak 94/74

I.G.A.V. en E.N.C.C. (prej. zaak) 18.6.1975

De S.p.A. Industria Gomma Articoli Vari (I.G.A.V.) heeft in de jaren 1970-1973 voor verwerking bestemde papierprodukten afkomstig uit de Lid-Statens der Gemeenschap ingevoerd. Ente Nazionale per la Cellulosa e per la Carta (E.N.C.C.) een autonoom publiekrechtelijk lichaam, vorderde van I.G.A.V. betaling van een aanzienlijk bedrag wegens bij de Italiaanse wet voorziene belasting op papier.

I.G.A.V. betaalde een veel lager bedrag, namelijk uitsluitend de belasting voor invoer uit derde landen. Zij bestreed de gegrondheid van de vordering van de E.N.C.C. betreffende de invoer uit de Lid-Statens, hetgeen ertoe leidde dat de nationale rechter het Hof van Justitie verzocht uitlegging

te. geven aan het begrip "heffing van gelijke werking als een douanerecht", en te verklaren voor recht of de bepaling van het E.E.G.-Verdrag houdende afschaffing van deze rechten rechtstreekse werking heeft, en tenslotte het toepassingsgebied vast te stellen van de mededingingsvoorschriften met het oog op de vraag of herverdeling van lasten en voordelen tussen de importeurs van papier, enerzijds, en de nationale producenten en afnemers van dezelfde producten anderzijds, alsmede het optreden van E.N.C.C. hierbij, al dan niet in strijd is met de mededingingsvoorschriften.

Het Hof heeft de litigieuze bijdrage aan een onderzoek onderworpen en daarbij drie elementen onderscheiden:

- De bijdrage wordt geheven door een autonoom publiekrechtelijk lichaam zonder commercieel karakter;
- Zij wordt zonder onderscheid zowel toegepast op nationale producten als op producten, afkomstig uit de andere Lid-Staten;
- De opbrengst wordt gebruikt voor bepaalde ontwikkelings- en onderzoekswerkzaamheden in de sector cellulose- en papierindustrie.

Het Hof verklaarde voor recht dat een bijdrage als hierboven omschreven niettemin een heffing van gelijke werking als een douanerecht kan vormen, wanneer deze uitsluitend wordt gebruikt voor werkzaamheden die in het bijzonder ten goede komen aan het belaste nationale produkt, dat de bepalingen van artikelen 85 en 86 niet van toepassing zijn op werkzaamheden van dien aard als bedoeld door de nationale rechter, en dat artikel 13, lid 2, E.E.G.-Verdrag, houdende afschaffing van invoerrechten, rechtstreeks werking heeft vanaf 1 januari 1970.

Zaak 7/75

Fracas tegen Belgische Staat (prej. zaak) 17.6.1975

De heer en mevrouw Fracas, beiden van Italiaanse nationaliteit, wonen sinds 1947 in België, waar de heer Fracas in loondienst werkzaam is. Hun in 1959 geboren zoon is sedert zijn geboorte minder-valide, naar het schijnt voor 100 %.

In 1973 hebben de heer en mevrouw Fracas toekenning gevraagd van een uitkering voor minder-validen uit hoofde van een Belgische wet, waarin aanspraak op een uitkering wordt toegekend aan Belgische kinderen beneden de 15 jaar, die voor ten minste 30 % blijvend invalide zijn en niet over voldoende middelen beschikken. Dit verzoek werd geweigerd op grond dat het betrokken kind niet de Belgische nationaliteit bezat en niet voldeed aan de voorwaarden betreffende het verblijf in België, die gelden om in aanmerking te komen voor toepassing van deze wet. De echtgenoten Fracas kwamen in beroep bij de Arbeidsrechtbank te Nijvel, die zich wederom wendde tot het Hof van Justitie met verzoek om een prejudiciële beslissing over een aantal vragen betreffende de uitlegging van de gemeenschapsverordeningen inzake het vrij verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap en de toepassing van sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, in het licht van de Belgische wet betreffende de toekenning van toelagen aan minder-validen.

De Arbeidsrechtbank te Nijvel vroeg voorts of minder-jarigen die begunstigen waren uit hoofde van het feit dat hun rechtsvoorganger aan de voorwaarden voldeed, hun aanspraken behouden tijdens de verschillende fasen van meerderjarigheid, zonder dan persoonlijk te moeten voldoen aan de tot dusver aan hun rechtsvoorganger gestelde voorwaarde van woonplaats.

Het Hof bevestigde zijn vroegere jurisprudentie op het gebied van de gelijkheid van behandeling, en verklaarde voor recht dat de gemeenschapsvoorschriften (van verordening no. 1408/71) aldus moeten worden verstaan, dat zij mede van toepassing zijn op een nationale wettelijke rege-

ling die voorziet in een wettelijk beschermd recht op toelagen voor minder-validen, dat bij de toepassing van een dergelijke regeling het minder-valide kind van een werknemer niet mag worden benadeeld in vergelijking met de onderdanen van de Staat waar de betrokkene verblijf houdt, en dat de gelijkheid van behandeling niet mag eindigen bij het bereiken van de meerderjarigheid indien het kind, wegens zijn minder-validiteit, niet zelf de status van werknemer kan verkrijgen.

TIJDSCHRIFTEN

Advocatenblad—jg 1975

nr 6

Brusselse bezwaren tegen Nederlandse vestigingen - redactioneel openingscommentaar—Mr. J.C. Hooftman, Veegens Eredoctoer—Jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman, Twintig jaar tuchtrecht—Bevoorrechte vorderingen: Het rapport van de commissie Houwing—Mr. P. Boeles, College van afgevaardigden—Dr. J. Duynstee, Executieproblemen rond artikel 825b sub a.R.V.?—Mr. G.R. Rutgers, Onopgeloste problemen rond de echtelijke woning—B. Hamburger, "Lex Baader Meinhof" dupliek—Mr. Th.L. van der Veen, Hoeveel gaat die gefinancierde rechtshulp kosten?—Mededelingen—Uit de algemene raad—Wetgevingsinformatie—Varium.

Bestuurswetenschappen—jg 1975

nr 4

Prof. mr. J.M. Polak, mr. F.J. Hoefnagel, Wetgeving in beleidsperspectief—Mr. B.J. Douwes, De diepdelvers hebben de oppervlaktedelfstof laten liggen (Het rapport 'Het waterschap en zijn toekomst')—Mr. H.J.M. Raaijmakers, Jan Publiek verslaat Sint-Bureaucratius (Het rapport 'Inspraak en beroep milieuhygiëne')—Dr. A.M. Bos, Versluisd vertrouwen (Openbare les dr. A.J. Hoekema 'Vertrouwen in de wetenschap')—Drs H. Prins, Sociaal-wetenschappelijke kroniek—Prof. mr. H.J.M. Jeukens e.a. Buitenlandse kroniek—Boekbespreking—Mededelingen.

Data Juridica—jg 1975

nr 6

Algemeen, rechtstheorie, rechtsfilosofie—Auteursrecht, industriële eigendom—Belastingsrecht—Bestuursrecht—Burgerlijk procesrecht/rechtspleging—Burgerlijk recht—Economisch recht—Europees recht—Handelsrecht—Internationaal recht—Sociaal recht—Staatsrecht—Strafrecht—Verkeersrecht—Varia.

Journal des Tribunaux—jg 1975

nr 4919

Jos Vankerckhove, La loi du 10 avril 1975 relative aux loyers des immeubles d'habitation—Jurisprudence—Notes de jurisprudence—Chronique judiciaire.

Revue du Notariat belge—jg 1975

nr 2628

C. Vanhalewijn en H.D. Bosly, Le leasing immobilier—Revue de la jurisprudence belge—Revue sommaire de la jurisprudence belge—Revue des décisions administratives—Bibliographie—Notariat.

Recueil général de l'Enregistrement et du Notariat—jg 1975

nr 21936

M. Donnay, L'habitant du royaume.

nr 21937 à 21948

Jean de Longueville, Simulation et voie juridique la moins onéreuse—Association sans but lucratif—Etablissements d'utilité publique—Hypothèque légale—Donation—Ordre—Transcription—Communauté—Enregistrement.

Annales de la Faculté de Droit de Liège—jg 1975

nr 3

Relevé des travaux de la présente législature—Relevé bibliographique.